

FORSSAN YHTEISLYSEO

KURSSIOPAS 2016

Hyvä lukija,

Lukio on ollut jo yli 150 vuoden ajan tärkein koulutusväylä korkeakouluopintoihin.

Tervetuloa opiskelemaan nykyaikaiseen, perinteitä kunnioittaen peruskorjattuun Forssan yhteislyseoon.

Lukioon pyrkivä: Lukioon haetaan sähköisellä yhteishaulla (www.opintopolku.fi). Lyseoon otetaan enintään 170 uutta opiskelijaa. Forssan yhteislyseon alin sisäänpääsykeskiarvo on 7,07.

Otat vastaan lukiopaikkasi tuomalla todistuksesi perjantaina 17.6.2015 klo 8-11 ja 11.45-14 tai maanantaina 20.6.2016 klo 12-18.

Simo Veistola
rehtori

YHTEYSTIEDOT

Koulun www-sivut: www.forssanyhteislyseo.fi

Rehtori Simo Veistola, simo.veistola@forssa.fi, p. 050 564 0057

Apulaisrehtori Heikki Jokinen, heikki.jokinen@forssa.fi, p. 050 375 9250

Opinto-ohjaaja Arja Laajalehto, arja.laajalehto@forssa.fi, p. 050 409 2625

Opinto-ohjaaja Nana Pirhonen, nana.pirhonen@forssa.fi, p. 050 411 6409

Toimistosihteri Maaret Ahonen, maaret.ahonen@forssa.fi, p. 03 4141 5459

SISÄLLYSLUETTELO

KURSSIT FYL:N OPETUSSUUNNITELMASSA.....	4
UUDEN OPETUSSUUNNITELMAN MUKAINEN KURSSIVALINTAKORTTI.....	6
ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS.....	8
ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS, SUOMI TOISENA KIELENÄ.....	10
RUOTSIN KIELI (TOINEN KOTIMAINEN KIELI).....	11
ENGLANTI (A1-KIELI).....	13
RANSKA (B2- JA B3-KIELEN OPPIMÄÄRÄ).....	16
SAKSA (B2- JA B3-KIELEN OPPIMÄÄRÄ).....	18
VENÄJÄ (B2- JA B3 KIELEN OPPIMÄÄRÄ).....	20
ESPANJA (B2- JA B3-KIELEN OPPIMÄÄRÄ).....	22
ITALIA (B2- JA B3-KIELEN OPPIMÄÄRÄ).....	24
MATEMATIIKKA, PITKÄ OPPIMÄÄRÄ.....	26
MATEMATIIKKA, LYHYT OPPIMÄÄRÄ.....	28
BIOLOGIA.....	30
MAANTIEDE.....	31
FYSIIKKA.....	33
KEMIA.....	35
USKONTO (EVANKELIS-LUTERILAINEN USKONTO).....	36
ELÄMÄNKATSOMUSTIETO.....	38
FILOSOFIA.....	39
HISTORIA.....	40
YHTEISKUNTAOPPI.....	43
PSYKOLOGIA.....	45
TERVEYSTIETO.....	46
MUSIIKKI.....	48
KUVATAIDE.....	50
LIIKUNTA.....	53
URHEILUAKATEMIA.....	55
OPINTO-OHJAUS.....	55
ILMAISUTAITO.....	56
TEEMAOPINNOT.....	57
TAITEIDEN VÄLISET KURSSIT.....	60

KURSSIT FYL:N OPETUSSUUNNITELMASSA

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Syventävät kurssit	Soveltavat kurssit	Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3	3	12
Ruotsi, B1-kieli	5	2	4	11
Englanti, A1-kieli	6	2	3	11
Ranska, B2 ja B3 kieli	-	10	1	11
Saksa, B2- ja B3-kieli	-	10	1	11
Venäjä, B2- ja B3-kieli	-	10	2	12
Espanja, B2- ja B3-kieli	-	10	1	11
Italia, B2- ja B3-kieli	-	10	1	11
Matematiikka, pitkä	10	3	3	16
Matematiikka, lyhyt	6	2	3	11
Biologia	2	3	4	9
Maantiede	1	3	3	7
Fysiikka	1	6	4	11
Kemia	1	4	3	8
Uskonto	2	4	1	7
Elämänkatsomustieto	2	4	-	6
Filosofia	2	2	1	5
Psykologia	1	4	3	8
Historia	3	3	8	14
Yhteiskuntaoppi	3	1	3	7
Terveystieto	1	2	4	7
Musiikki	2	2	3	7
Kuvataide	2	2	7	11
Liikunta	2	3	4	9 + 100 lajikursseja

Opinto-ohjaus	2	-	-	2
Ilmaisutaito	-	-	4	4
Teemaopinnot	-	11	-	11
Taiteiden väliset kurssit	-	-	3	3
PAKOLLISET KURSSIT	47 - 51			
SYVENTÄVÄT KURSSIT VÄHINTÄÄN	10			
SOVELTAVAT KURSSIT	75			
YHTEENSÄ VÄHINTÄÄN				
<p>Syventävät kurssit ovat pääasiassa pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja.</p> <p>Soveltavat kurssit ovat eheyttäviä kursseja, jotka sisältävät aineksia eri oppiaineista, menetelmäkursseja, muita koulukohtaisia kursseja esim. ylioppilaskirjoitusten kannalta tärkeitä tai muissa oppilaitoksissa opiskeltavia kursseja.</p> <p>A-kieli on alaluokilla (luokat 1-6) alkava kieli, B-kieli yläluokilla (luokat 7-9) alkava kieli.</p> <p>Lukuohje: Yo-kirjoitusten kysymykset tehdään pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien pohjalta. Valtakunnallisten kurssien tarkat opetussuunnitelmat ovat nähtävissä koulun kotisivuilla www.forssanyhteislyseo.fi</p>				

OPETUSSUUNNITELMAN MUKAINEN KURSSIVALINTAKORTTI, VUOSILUOKAT SUOSITUKSIA

Aineet	1. vuoden	2. vuoden	3. vuoden	Kurssityypit Yhteensä	Kurssit Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus	1P 2P 3P	4P 5P 6P 10/O* 11/O 12/O	7S 8S 9S	6/P 3/S 3/O	12
Ruotsin kieli B1-kieli	1P 2P 9/O	3P 4P 5P 6S 10/O*	7S 8/O 11/O*	5/P 3/S 3/O	11
Englannin kieli A1-kieli	1P 2P 3P 10/O*	4P 5P 6P 11/O*	7S 8S 9a/O tai 9b/O	6/P 2/S 3/O	11
Ranskan kieli B2- ja B3-kieli	1S 2S 3S 4S	5S 6S 7S 9S	8S 10S 11/O	10/S 1/O	11
Saksan kieli B2- ja B3-kieli	1S 2S 3S 4S	5S 6S 7S 8S	9S 10S 11/O	10/S 1/O	11
Espanjan kieli B2- ja B3-kieli	1S 2S 3S 4S	5S 6S 7S 9S	8S 10S 11/O	10/S 1/O	11
Italian kieli B2- ja B3-kieli	1S 2S 3S 4S	5S 6S 7S 9S	8S 10S 11/O	10/S 1/O	11
Venäjän kieli B2- ja B3-kieli	1S 2S 3S 4S 12/O	5S 6S 7S 9S	8S 10S 11/O	10/S 2/O	12
Matematiikka, Pitkä oppimäärä	1P 2P 3P 4P 5P	6P 7P 8P 9P 10P 11S	12S 13S 14/O 15/O 16/O	10/P 3/S 3/O	16
Matematiikka, Lyhyt oppimäärä	1P 2P 3P 11/O	4P 5P 6P 7S	8S 9/O 10/O	6/P 2/S 3/O	11
Biologia	1P 3S	2P 4S 5S 6/O	9/O 7/O 8/O*	2/P 3/S 4/O	9
Maantiede	1P	2S 3S 4S	5/O 6/O 7/O*	1/P 3/S 3/O	7
Fysiikka	1P 2S 3S 11/O	4S 5S 6S 7S	8/O 9/O 10/O	1/P 6/S 4/O	11
Kemia	1P 2S 3S	4S 5S 7/O	6/O 8/O*	1/P 4/S 3/O	8
Uskonto	1P 3S	2P 4S	5S 6S 7/O	2/P 4/S 1/O	7
Elämäkatsomustieto	1P	2P 3S ¹	4S ¹ 5S ¹ 6S ¹	2/P 4/S	6
Filosofia	1P	2P 4S 5/O	3S	2/P 2/S 1/O	5
Psykologia	1P 6/O	2S 3S	4S 5S 7/O 8/O*	1/P 4/S 3/O	8
Historia	1P 4S 6S 7/O 8/O 10/O 11/O	2P 3P 5S 9/O 13/O	12/O 14/O*	3/P 3/S 8/O	14
Yhteiskuntaoppi	1P 5/O	2P 3P	4S 6/O 7/O*	3/P 1/S 3/O	7
Terveystieto	1P	2S 3S	4/O 5/O 6/O 7/O*	1/P 2/S 4/O	7

Musiikki	1P 2P** 6/O	4S 5/O 7/O	3S	2/P 2/S 3/O	7
Kuvataide	1P 2P** 3S 4S	5/O 6/O 7/O 8/O 11/O	9/O 10/O	2/P 2/S 7/O	11
Liikunta	1P 3S	2P 5S 7/O 8/O 9/O	4S 6/O	2/P 3/S 4/O	9
Urheiluakatemia:					
Valmennusoppi, pakollinen ua	100/O				1
Joukkuevoimistelu	10 – 12/O	13 – 15/O	44 – 47/O ⁱ	10/O	10
Jääpelit	16 – 18/O	19 – 21/O	48 – 51/O ⁱ	10/O	10
Kestävyyssurheilu	22 – 24/O	25 – 27/O	52 – 55/O ⁱ	10/O	10
Koripallo	28 – 30/O	31 – 33/O	56 – 59/O ⁱ	10/O	10
Lentopallo	34 – 36/O	37 – 39/O	42 – 43/O ⁱ	10/O	10
Salibandy	60 – 62/O	63 – 65/O	66 – 69/O ⁱ	10/O	10
Jalkapallo	70 – 72/O	73 – 75/O	76 – 79/O ⁱ	10/O	10
Pesäpallo	80 – 82/O	83 – 85/O	86 – 89/O ⁱ	10/O	10
Muut lajit (uinti, ratsastus ym.), itsenäisesti suoritettavia	90 – 92/O ⁱ	93 – 95/O ⁱ	96 – 99/O ⁱ	10/O	10
Opinto-ohjaus	1P	2P		2/P	2
Ilmaisutaito	1/O 4/O	2/O 3/O		4/O	4
Teemaopinnot	11S	21S	31S ⁱ 32S 33S 34S 35S 36S 37S 38S 39S ⁱ	11/S	11
Taiteiden väliset kurssit	11/O	21/O	31/O	3/O	3
P = pakollinen	S = syventävä	/O = soveltava			

Pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien perusteella tehdään yo-kokeen tehtävät. * = puoli kurssia, ** = KU2 tai MU2 suoritettava, i = itsenäisesti suoritettava

Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine. Se tarjoaa aineksia kielellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen sekä oman identiteetin rakentamiseen. Opetus kehittää ajattelemisen taitoja ja vahvistaa sekä arjessa että opiskelussa tarvittavia vuorovaikutus- ja opiskelutaitoja. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Kaikilla kursseilla syvennetään kirjoitetun kielen hallintaa ja kehitetään lukemisen, kirjoittamisen sekä puheviestinnän taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden pakolliset kurssit suositellaan suoritettaviksi numerojärjestyksessä. Syventäviä ja soveltavia kursseja kukin voi valita tarkoituksenmukaisesti omien kiinnostustensa ja tarpeidensa mukaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset kurssityöt, kurssikoe sekä aktiivinen osallistuminen. Pakolliset kurssit ja syventävät kurssit arvostellaan numeroin. Itsenäisesti ei voi opiskella kursseja 7 - 12.

Pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelija monipuolistaa käsitystään lukemisesta, kirjoittamisesta ja puhumisesta. Tekstejä tarkastellaan erityisesti tavoitteen, kontekstin ja rakenteen kannalta. Lukutaidon harjoittelemisessa korostuu tekstien moniäänisyys ja monimuotoisuus: tarkastellaan myös kuvia ja verkkotekstejä. Tutustutaan lähdekritiikin keinoihin. Kaunokirjallisista teksteistä luetaan proosaa. Kirjoittamisen taidoista harjoitellaan aineiston pohjalta kirjoittamista, referointia ja kommentointia. Työtavoissa korostuu ryhmätyöskentely: tavoitteellinen keskustelu ja yhdessä kirjoittaminen.

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI2)

Opiskelija saa käsityksen siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle. Suomen kieltä vertaillaan muihin kieliin ja tutkitaan kielen vaihtelua ja muuttumista. Perehdytään tärkeisiin kirjakielen normeihin. Luetaan suomalaisia fiktiivisiä tekstejä ja faktatekstejä, jotka liittyvät kurssin teemaan. Asiatyyliä ja kirjakieltä hiotaan kirjoittamalla. Lisäksi rakennetaan informatiivisia puheenvuoroja, joiden aiheet liittyvät omaan identiteettiin. Sekä kirjoittamisen että puhumisen työtavoissa korostuu prosessi, johon kuuluu myös palautteen antaminen ja vastaanottaminen.

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Harjoitellaan lukemaan fiktiivisiä tekstejä (novelleja, runoja, näytelmiä, elokuvia, taidekuvia) analyttisesti ja eläytyen. Opetellaan perustelemaan oma tulkinta käyttämällä sopivaa käsitteistöä. Kirjallisuudesta kirjoitetaan ja keskustellaan tavoitteellisesti.

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Tarkastellaan monimuotoisia vaikuttavia tekstejä ja opitaan tunnistamaan niiden ideologioita sekä vaikuttamiskeinoja. Harjoitellaan argumentoivaa kielenkäyttöä ja argumentaation periaatteita sekä

puhuen että kirjoittaen. Syvennetään mediataitoja, esimerkiksi lähdekriittisyyttä, viestijän oikeuksia ja vastuuta. Perehdytään kirjallisuuden vaikuttamisen välineenä.

5. Teksti ja konteksti (ÄI5)

Opitaan tarkastelemaan tekstejä niiden maantieteellisissä, kielellisissä, ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa sekä suhteessa muihin teksteihin. Eritellään tekstien tyyli- ja muotoilun piirteitä. Tutustutaan suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiin teoksiin sekä teemoihin. Luetaan yksi kotimainen ja yksi ulkomainen klassikko, joista toinen käsitellään pienryhmissä ja toisesta kirjoitetaan esse.

6. Nykykulttuuri ja kertomukset (ÄI6)

Tarkastellaan nykykulttuurin ilmiöitä erityisesti kertomusten ja intertekstuaalisuuden näkökulmasta. Tutkitaan eri-ikäisten tekstien yhtäläisyyksiä ja eroja, esimerkiksi sitä, miten myytit näkyvät nykymediassa. Syvennetään käsitystä suomalaisesta nykykulttuurista ja sen moninaisuudesta. Tutustutaan ajankohtaisiin tekstien lajeihin sekä kielen ja kulttuurin ilmiöihin.

Syventävät kurssit

7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (ÄI7)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, mukauttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen.

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (ÄI8)

Harjoitellaan ylioppilastutkinnossa vaadittavia kirjoittamisen taitoja esseististen ja journalististen tekstien avulla. Kirjallista ilmaisua ja ajattelutaitoja harjaannutetaan lukemalla ja arvioimalla ajankohtaisia tekstejä. Keskustellaan ja kirjoitetaan ajankohtaisista kielen, kirjallisuuden ja median teemoista.

9. Lukutaitojen syventäminen (ÄI9)

Syvennetään tekstitietoa ja lukutaitoa. Tutkitaan monipuolisesti fiktiivisiä tekstejä ja asiatekstejä. Luetaan analyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä. Harjoitellaan tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen.

Soveltavat kurssit

10. Tekstinhuoltokurssi (ÄI10)

Kurssilla parannetaan yksilöllisiä kirjoittamistaitoja ja hiotaan kirjakielistä ilmaisua. Kirjoitetun asiasuomen rakenteellisten, tyyllisten ja kielellisten piirteiden lisäksi kurssilla tarkastellaan kiinnostavia ajankohtaisia kielellisiä ilmiöitä.

Kurssia suositellaan ensisijaisesti 2. vuoden opiskelijoille, mutta se soveltuu myös muille. Toteutetaan puolikaskurssina. Arvostelu suoritusmerkinnällä (S) tai pyydettäessä arvosanalla.

11. Median mahti (ÄI11)

Kurssilla tutustutaan nykyaikaiseen mediamaailmaan ja luodaan yleiskäsitys median mahdista sekä tiedon että viihteen tuottajana. Harjoitellaan medialukutaitoa erittelemällä ja tekemällä itse erilaisia mediatekstejä. Integraatio muiden oppiaineiden kanssa on mahdollista. Kurssi soveltuu kaikille kiinnostuneille. Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä (S).

12. Luovan kirjoittamisen kurssi (ÄI12)

Kurssilla harjoitellaan kaunokirjallisten tekstien kirjoittamisen perusasioita, mm. henkilökuvausta, näkökulmatekniikkaa, dialogia ja kuvallisuutta. Etsitään aiheita, tehdään muoto- ja tyylikokeiluja, hyödynnetään omaa elämää materiaalina ja leikitellään kielellä. Kirjoitetaan lyhyitä tekstejä ja saadaan näin tietoa kirjoittamisen prosessista. Totuttaudutaan antamaan ja saamaan palautetta. Kurssi sopii kaikille kirjoittamisesta kiinnostuneille. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä

Forssan yhteislyseon vieraskieliset opiskelijat osallistuvat yleensä normaaliin äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen ja heidät arvioidaan yksilöllisesti ja mukautetusti. Tarvittaessa opiskelijaa tuetaan erityisjärjestelyin. Päätökokeessa he suorittavat suomi toisena kielenä –kokeen, ja heitä valmennetaan eri kursseilla ja tukiovetusjärjestelyin.

Vieraat kielet

Tavoitetaso

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuoro-vaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet B1	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.2	A2.2
Muut kielet B3	A2.2	A2.2	A2.2

Arviointi

Vieraissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja

vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

http://www.edu.fi/download/119698_taitotasot.pdf

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, ymmärrys- ja tulkinta- sekä tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Ruotsi, B1-oppimäärä

Kurssien taustana on pohjoismainen kulttuuri. Opetuksen lähtökohtana on opiskelijan viestintätaidon kehittäminen, johon kuuluu sekä suullinen että kirjallinen kielitaito. Vaihtelevia menetelmiä käyttäen opetuksessa pyritään siihen, että opiskelija kehittyy tasapuolisesti kuuntelemisessa, puhumisessa, lukemisessa, kirjoittamisessa, kielen rakenteiden ja sanaston hallinnassa sekä kulttuurituntemuksessa. Pakolliset kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Arviointi perustuu opiskelijoiden suullisiin ja kirjallisiin tuotoksiin, jatkuvaan näyttöön sekä kurssikokeeseen. Opiskelijoita totutetaan oman työnsä arviointiin lukion alusta lähtien. Kurssit arvostellaan numeroarvosanoin, jollei kyseisen kurssin yhteydessä mainita toisin. Kurseja RUB1, RUB6 ja RUB8-11 ei voi opiskella itsenäisesti.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

1. Minun ruotsini (RUB1)

Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät nuorten omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB2)

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita. Kurssin aihepiirinä on hyvä elämä, hyvinvointi ja ihmissuhteet sekä teknologian ja digitalisaation tuomat muutokset vuorovaikutukseen.

3. Kulttuuri ja mediat (RUB3)

Kurssilla perehdytään erilaisiin tekstilajeihin hyödyntäen eri medioita.

Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta näkökulmasta.

4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB4)

Kurssilla harjoitellaan erilaisiin tarkoituksiin sopivien tekstien kirjoittamista ja lukemista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti nuorten näkökulmasta.

5. Töissä ruotsiksi (RUB5)

Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia.

Syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista sekä kerrataan rakenteita ja sanastoa. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen/suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

6. Viesti ja vaikuta puhuen (RUB6)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti ja taitoa ymmärtää puhuttua kieltä. Kurssilla voidaan pitää esitelmiä, tai pieniä puheita Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä.

7. Kestävä elämäntapa (RUB7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä ja jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta.

Soveltavat kurssit

8. Ylioppilaskirjoituksiin valmistava kurssi (RUB8)

Kurssi 8 on tarkoitettu niille abiturienteille, jotka aikovat osallistua ruotsin ylioppilaskirjoituksiin.

Kurssilla harjoitellaan ylioppilaskokeen eri alueita: kirjoitelman laatimista, kuullun ja luetun ymmärtämistä sekä kielen perusrakenteita ja sanastoa eri tehtävätyyppien avulla.

9. Ruotsin perustiedot vahvoiksi (RUB9)

Kurssi on tarkoitettu erityisesti niille opiskelijoille, jotka haluavat vahvistaa ruotsin kielen taitojaan ennen pakollisia kursseja. Kurssilla kerrataan peruskoulussa käsitellyjä rakenteita ja aihepiirejä. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

10. Lukiotietojen kertauskurssi 1 (RUB10)

Kurssilla kerrataan ensimmäisen lukiovuoden keskeisiä rakenteita ja vahvistetaan oppimistaitoja. Kurssin laajuus: 0,5 kurssia. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

11. Lukiotietojen kertauskurssi 2 (RUB11)

Kurssilla kerrataan toisen lukiovuoden keskeisiä rakenteita ja vahvistetaan oppimistaitoja. Kurssin laajuus: 0,5 kurssia. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Englanti A1-oppimäärä

Arviointi perustuu opiskelijoiden suullisiin ja kirjallisiin tuotoksiin, jatkuvaan näyttöön sekä kurssikokeeseen. Opiskelijoita totutetaan oman työnsä arviointiin lukion alusta lähtien ja suhteuttamaan omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1. Kurssit arvostellaan numeroarvosanoin asteikolla 4-10, jollei kyseisen kurssin yhteydessä mainita toisin. Pakolliset kurssit suositellaan suoritettavaksi numerjärjestyksessä.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

1. Englannin kieli ja maailmani (ENA1)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin. Kurssilla pohditaan englannin kieltä globaalina ilmiönä ja kehitetään opiskelijan käsitystä omasta kielitaidostaan sekä ohjataan kehittämään tarvittavia osa-alueita. Pakollista kurssia ENA1 ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

2. Ihminen verkostoissa (ENA2)

Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä. Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustilanteiden vaatimia viestintätaitoja eri viestintäkanavia hyväksikäyttäen, myös kansainvälisissä konteksteissa.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (ENA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA4)

Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa. Aktiivista kansalaisuutta englannin kielellä harjoitellaan tutustumalla erilaisista yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin.

5. Tiede ja tulevaisuus (ENA5)

Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista. Kurssilla syvennetään taitoa hakea, tulkita ja tuottaa tietoa ja mielipiteitä jaettavaksi opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA6)

Kurssilla käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä. Opiskelijan käsitystä kielitaidosta syvennetään työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Syventävät kurssit

Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen/suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (ENA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen,

taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (ENA8)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

ENA8-kurssin suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssi arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Soveltavat kurssit

9. Your Survival Kit (ENA9a)

Kurssi on luonteeltaan kertaava ja lukion päättötutkintoon valmistava. Opiskelustrategiat kerrataan ja opiskelijoiden tekstin- ja kuullunymmärtämistaitoja vahvistetaan sekä **perusrakenteiden** hallintaa varmistetaan ja syvennetään. Kurssilla hiotaan myös englanninkielisen kirjoitelman laatimista. Kurssi arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

Tai vaihtoehtoisesti

9. Your Survival Kit (ENA9b)

Kurssi on luonteeltaan kokoava ja ylioppilastutkinnon kokeeseen valmistava. Opiskelijoiden analyttisiä tekstin- ja kuullunymmärtämistaitoja hiotaan ja sovelletaan erilaisia tekstin- ja kuullunymmärtämismenetelmiä sekä syvennetään perusrakenteiden hallintaa ja opiskellaan **vaativimpia** rakenteita opiskelijoiden ilmaisuvaraston kartuttamiseksi. Kurssilla työstetään sisällöllisesti ja tyylillisesti monipuolisia englanninkielisiä kirjoitelmia. Kurssi arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

10. Yli kynnyksen (ENA10)

Kurssin tavoitteena on antaa valmiudet tehokkaaseen englannin lukio-opiskeluun kehittämällä opiskelijan kielenopiskelutaitoja. Peruskoulussa opittua sanastoa ja rakenteita kerrataan ja syvennetään ryhmän toiveiden mukaan. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä ja se on laajuudeltaan 0,5 kurssia.

11. Debating & Current Issues (ENA11)

Kurssilla harjoitellaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja, vahvistetaan suullista esitystä ja opetellaan englanninkielisen debatoinnin rakenne. Kurssi tutustuttaa opiskelijan ajankohtaisiin uutisaiheisiin eri joukkotiedotusvälineiden kautta. Opiskelija laatii edellisten pohjalta oman englanninkielisen suullisen esityksen, joka toimii lähtökohtana ryhmän yhteiselle

väittelyharjoitukselle. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä: hyväksytty/hylätty ja sen laajuus on 0,5 kurssia.

Ranska B3/ B2-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Ranskan kielen B3/B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen osaamisensa kasvattamisen mielekkääksi
- kehittyi kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa.
- ranskan kielen valtakunnalliset syventävät suositellaan suoritettavan numerojärjestyksessä ja kurssit arvioidaan numeroin.
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1(B3)/tasoon A2.2 (B2) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Syventävät kurssit

Kurssit RAB3.1 ja RAB3.2 on tarkoitettu niille, jotka eivät ole lukeneet ranskaa aikaisemmin ja niille, jotka haluavat vankentaa jo hankkimaansa ranskan alkeistaitoa.

Kaikilla kursseilla harjoitellaan vaihtelevia työtapoja käyttäen puhumista, kirjoittamista, puheen ja tekstin ymmärtämistä ja opitaan ranskankieliseen kulttuuriin liittyviä asioita sopivien aihepiirien yhteydessä. Erityinen painopiste löytyy kurssikohtaisesta esittelystä.

Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, taidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla

RAB3.1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

RAB3.2. Matkalla maailmassa

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

RAB3.3./ RAB2.1. Elämän tärkeitä asioita

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin. Opiskelijan omia kielenopiskelutaitoja kehitetään, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman osaamisen kehittämiseksi.

RAB3.4./RAB2.2 Monenlaista elämää

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten mallien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

RAB3.5./RAB2.3 Hyvinvointi ja huolenpito

Kurssilla opetellaan käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja keskustella arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

RAB3.6./RAB2.4 Kulttuuri ja mediat

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmioihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

RAB3.7./RAB2.5 Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

RAB3.8./RAB2.6 Yhteinen maapallomme

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit liittyvät luontoon, erilaisiin asuinympäristöihin sekä kestäväan elämäntapaan.

RAB9. Kansainvälinen toiminta

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

RAB10. Viesti puhuen ja kirjoittaen

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Soveltava kurssi

RAB11 ABI-kurssi

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin niin kuullun kuin luetun ymmärtämistehtävien avulla ja kerrataan sanastoa sekä kielioppirakenteita.

Saksa (B2- ja B3-kielen oppimäärä)

Lukion kaikki saksan kielen kurssit ovat syventäviä kursseja. Lukiossa alkavan B3-kielen kurssit SAB1 ja SAB2 on tarkoitettu niille, jotka eivät ole opiskelleet saksaa ja niille, jotka haluavat vielä vahvistaa jo hankkimaansa saksan kielen taitoa.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Kurssit arvioidaan numerolla, jos kurssiselosteessa ei muuta mainita.

Syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (SAB1)

Kurssi tutustuttaa saksan alkeisiin. Opit yksinkertaisia arkipäivän tilanteita kuten tervehtimään sekä kertomaan hiukan itsestäsi ja perheestäsi saksan kielellä. Samalla tutustut jo hieman Saksaan ja saksankielisiin maihin sekä kulttuuriin.

2. Matkalla maailmassa (SAB2)

Kurssi opettaa turistikaksaa. Opit mm. ostamaan matkalipun, neuvomaan tietä, majoittumaan, asioimaan kaupassa ja ravintolassa.

3. Elämän tärkeitä asioita (SAB3)

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostusten kohteisiin ja vapaa-ajan viettoon.

4. Monenlaista elämää (SAB4)

Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurienvälisessä kohtaamisessa Suomessa ja saksankielisissä maissa. Aihepiirit liittyvät mm. asuinympäristöön. Myös kirjoitustaitoa harjoitellaan lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (SAB5)

Kurssilla tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa sekä kirjoitustaitoa.

6. Kulttuuri ja mediat (SAB6)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin mediat, kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Vahvistetaan oppilaan monilukutaitoa. Kurssilla harjoitellaan kielitaidon kaikkia osa-alueita.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (SAB7)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun, nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin ja työelämään. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

8. Yhteinen maapallomme (SAB8)

Kurssin aihepiirit liittyvät luontoon, erilaisiin asuinympäristöihin sekä kestäväan elämäntapaan. Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja parannetaan kielitaitoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

9. Kansainvälinen toiminta (SAB9)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä. Kurssin aihepiirit liittyvät kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön ja työelämään.

10. Viesti puhuen ja kirjoittaen (SAB10)

Kurssilla vahvistetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Soveltavat kurssit

11. Abikurssi (SAB11)

Kurssilla harjoitellaan ylioppilaskokeen eri alueita: kuullun- ja luetunymmärtämistä, kielen rakenteita ja kirjoitelman laatimista. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä tai haluttaessa arvosanalla.

Nach Deutschland (Teemaopinto TO36)

Kurssi on itse maksettava opintomatka saksalaiseen kaupunkiin tai kaupunkeihin. Matkan ajankohta ja kesto sovitaan erikseen. Ennen matkaa tehdään portfolio matkakohteesta ja matkan aikana pidetään päiväkirjaa. Vaihtoehtoisesti kurssi voi sisältää yhteistyötä saksalaisen oppilaitoksen kanssa. Arvostelu suoritusmerkinnällä.

Venäjä (B2- ja B3-kielen oppimäärä)

Venäjän kielen kursseilla laajennetaan opiskelijoiden maailmankuvaa venäläisen kulttuurin suuntaan. Lukiossa alkavan B3-kielen kurssit VEB12 (aakkoskurssi) ja VEB1 on tarkoitettu niille, jotka eivät ole aikaisemmin opiskelleet venäjää ja niille, jotka haluavat vahvistaa jo hankkimaansa venäjän kielen taitoa. Kurssit ovat syventäviä ja ne arvioidaan numeroin, ellei kurssiselosteessa mainita toisin. Arviointi perustuu opiskelijan suullisiin ja kirjallisiin tuotoksiin, jatkuvaan näyttöön ja kurssikokeeseen.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Kursseilla kehitetään jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (VEB1)

Kurssilla opitaan yksinkertaisia arkeen liittyviä tilanteita, esim. tervehtiminen, kohteliaisuus, perheen esittely. Käsitellään venäläistä tapakulttuuria.

2. Matkalla maailmassa (VEB2)

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä tilanteissa. Opitaan mm. asioimaan kaupassa ja ravintolassa, majoittumaan, kysymään tietä. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

3. Elämän tärkeitä asioita (VEB3)

Kurssi aihepiirit liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin. Kurssilla laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

4. Monenlaista elämää (VEB4)

Kurssin aihepiireinä ovat Suomen ja venäjäkielisten maiden elämäntavat, asuinympäristö, kulttuurien kohtaamiset. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (VEB5)

Kurssilla tutustutaan terveyteen, hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin. Painotetaan toimimista keskustelijana ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa ja kirjoitustaitoa.

6. Kulttuuri ja mediat (VEB6)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Aihepiirejä ovat esimerkiksi kohdekulttuurin mediat, kirjallisuus, kuvataide, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Harjoitellaan kaikkia kielen osa-alueita.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (VEB7)

Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun, nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin ja työelämään. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suulista ja kirjallista viestintää.

8. Yhteinen maapallomme (VEB8)

Kurssin teemat liittyvät luontoon, erilaisiin asuinympäristöihin sekä kestäväan elämäntapaan. Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kaikkia kielen osa-alueita opiskelijoiden tarpeen mukaan.

9. Kansainvälinen toiminta (VEB9)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa paneutumalla viestinnän eri muotoihin, esimerkiksi osallistumalla yhteistyöhön venäläisen oppilaitoksen kanssa. Kielelliset tavoitteet määrittävät toiminnan perusteella. Opiskelijat raportoivat suorituksistaan yhdessä sovittavalla tavalla.

10. Viesti puheen ja kirjoittaen (VEB10)

Kurssilla vankennetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavia puheen ja tekstin tuottamistaitoja, kuvausten ja selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä ja täydennetään niitä opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Soveltavat kurssit

11. Abikurssi (VEB 11)

Kurssilla harjoitellaan ylioppilaskokeen eri alueita: tekstin- ja kuullunymmärtämistä, rakenteita ja kirjoitelman laatimista. Kurssi arvioidaan arvosanalla tai haluttaessa suoritusmerkinnällä.

12. Aakkoskurssi (VEB12)

Kurssilla opitaan kyrilliset paino- ja kirjoituskirjaimet, tutustutaan venäjän kielen ääntämiseen ja opetellaan joitakin jokapäiväisessä kanssakäymisessä tarvittavia ilmaisuja. Suomen ja muiden tuttujen kielten avulla ymmärtää jo satoja venäjän kielen sanoja.

Espanja (B2- ja B3-kielen oppimäärät)

Espanjan kurssien taustana on espanjankielisen kielialueen kulttuuri. Lukiossa alkavan B3-kielen kurssit EAB1 ja EAB2 on suunnattu niille, jotka eivät aikaisemmin ole opiskelleet espanjaa sekä niille, jotka haluavat vahvistaa jo hankkimaansa espanjan kielen taitoa. Kurssit ovat syventäviä ja ne arvioidaan numeroin, ellei kurssiselosteessa mainita toisin. Arviointi perustuu opiskelijan suullisiin ja kirjallisiin tuotoksiin, jatkuvaan näyttöön sekä kurssikokeeseen. Kurssit kannattaa suorittaa numerjärjestyksessä.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (EAB1)

Kurssilla harjoitellaan ääntämistä, intonaatiota ja kielen perusrakenteita sekä yksinkertaisia viestintätilanteita. Opiskelija oppii kertomaan hieman itsestään ja perheestään. Samalla jo vähän tutustutaan espanjankieliseen maailmaan, sen tapoihin ja sen kulttuuriin.

2. Matkalla maailmassa (EAB2)

Kurssilla harjoitellaan selviytymään erilaisissa matkustamiseen liittyvissä kielenkäyttötilanteissa. Opitaan mm. tiedustelemaan aikatauluja, tekemään ostoksia, kysymään tietä sekä varaamaan hotellihuone.

3. Elämän tärkeitä asioita (EAB3)

Aihepiirit liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään ja vapaa-ajan viettoon. Kurssilla harjoitellaan mm. ostopilanteita sekä opitaan keskustelemaan harrastuksista, mieltymyksistä ja asumisesta. Kurssilla painotetaan edelleen suullista viestintää.

4. Monenlaista elämää (EAB4)

Kurssin aihepiirit liittyvät viestintään kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja espanjankielisissä maissa. Opiskelija oppii toimimaan monessa erilaisessa matkustamiseen liittyvässä viestintätilanteessa. Puheen ymmärtämistä ja puhumista korostetaan, mutta myös pienimuotoista kirjallista viestintää harjoitellaan.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (EAB5)

Kurssin aihepiirit käsittelevät hyvinvointia, ihmissuhteita sekä ihmisen eri elämänvaiheita. Puheviestintä on edelleen keskeisessä osassa, mutta samalla vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa sekä kehitetään kirjoitustaitoa.

6. Kulttuuri ja mediat (EAB6)

Kurssi tutustuttaa opiskelijan monipuolisesti espanjankieliseen kulttuuriin. Mahdollisia teemoja ovat esim. kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, urheilu ja mediat. Kurssilla kehitetään kaikkia kielen osa-alueita.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (EAB7)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuuden-suunnitelmiin ja kurssilla harjoitellaan niihin liittyviä suullisia ja kirjallisia viestintätilanteita kuten omista toiveista ja suunnitelmista kertomista.

8. Yhteinen maapallomme (EAB8)

Kurssin aihepiirit liittyvät Suomen ja espanjankielisen maailman yhteiskunnallisiin asioihin, erilaisiin asuinympäristöihin, luontoon ja kestäväan elämäntapaan. Kurssilla kehitetään kaikkia kielen osa-alueita opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

9. Kansainvälinen toiminta (EAB9)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä. Työtapana voi olla esim. kansainvälinen yhteistyö espanjankielisen oppilaitoksen kanssa uusia sähköisiä menetelmiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittävät toiminnan perusteella. Opiskelijat raportoivat toiminnastaan yhdessä sovittavalla tavalla ja kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

10. Viesti puheen ja kirjoittaen (EAB10)

Kurssilla vankennetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavia puheen ja tekstin tuottamistaitoja. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä ja täydennetään niitä opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Soveltava kurssi

11. Abikurssi (EAB11)

Kurssilla harjoitellaan kielitaidon eri osioita ylioppilastutkintoon valmistautuen: tekstin- ja kuullunymmärtämistä, rakenteita sekä kirjallista viestintää. Kurssi voidaan arvioida numeroarvioinnin sijasta suoritusmerkinnällä.

Italia (B2- ja B3-kielen oppimäärä)

Italian kurssien taustana on italiankielisen kielialueen kulttuuri. Italian kurssit ovat syventäviä ja ne arvioidaan numeroin, ellei kurssiselosteessa mainita toisin. Arviointi perustuu opiskelijan suullisiin ja kirjallisiin tuotoksiin, jatkuvaan näyttöön sekä kurssikokeeseen. Kurssit kannattaa suorittaa numerojärjestyksessä.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (IAB1)

Kurssilla harjoitellaan ääntämistä, intonaatiota ja kielen perusrakenteita sekä yksinkertaisia viestintätilanteita. Opiskelija oppii kertomaan perusasioita itsestään. Samalla jo vähän tutustutaan italiankieliseen maailmaan, sen tapoihin ja sen kulttuuriin.

2. Matkalla maailmassa (IAB2)

Kurssilla harjoitellaan selviytymään erilaisissa matkustamiseen liittyvissä kielenkäyttötilanteissa. Opitaan mm. tiedustelemaan aikatauluja, tilaamaan ravintolassa ja kysymään tietä.

3. Elämän tärkeitä asioita (IAB3)

kurssin aihepiirit liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään ja vapaa-ajan viettoon. Kurssilla harjoitellaan mm. ostostilanteita sekä opitaan keskustelemaan harrastuksista ja mieltymyksistä. Kurssilla painotetaan edelleen suullista viestintää.

4. Monenlaista elämää (IAB4)

Kurssin aihepiirit liittyvät viestintään kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja Italiassa, omaan ja italialaiseen elämäntapaan, nähtävyyksiin ja lomanviettomahdollisuuksiin. Opiskelija oppii toimimaan monessa erilaisessa matkustamiseen liittyvässä viestintätilanteessa. Puheen ymmärtämistä ja puhumista korostetaan, mutta myös pienimuotoista kirjallista viestintää harjoitellaan.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (IAB5)

Kurssin aihepiirit käsittelevät hyvinvointia, ihmissuhteita sekä ihmisen eri elämänvaiheita. Puheviestintä on edelleen keskeisessä osassa, mutta samalla vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa sekä kehitetään kirjoitustaitoa.

6. Kulttuuri ja mediat (IAB6)

Kurssi tutustuttaa opiskelijan monipuolisesti italiankieliseen kulttuuriin. Mahdollisia teemoja ovat esim. kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, urheilu ja mediat. Kurssilla kehitetään kaikkia kielen osa-alueita.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (IAB7)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin ja kurssilla harjoitellaan niihin liittyviä suullisia ja kirjallisia viestintätilanteita kuten omista toiveista ja suunnitelmista kertomista.

8. Yhteinen maapallomme (IAB8)

Kurssin aihepiirit liittyvät Suomen ja Italian yhteiskunnallisiin asioihin, erilaisiin asuinympäristöihin, luontoon ja kestäväan elämäntapaan. Kurssilla kehitetään kaikkia kielen osa-alueita opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

9. Kansainvälinen toiminta (IAB9)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä. Työtapana voi olla esim. kansainvälinen yhteistyö italiantielisen oppilaitoksen kanssa uusia sähköisiä menetelmiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittävät toiminnan perusteella. Opiskelijat raportoivat toiminnastaan yhdessä sovittavalla tavalla ja kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

10. Viesti puheen ja kirjoittaen (IAB10)

Kurssilla vankennetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavia puheen ja tekstin tuottamistaitoja. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä ja täydennetään niitä opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Soveltava kurssi

11. Abikurssi (IAB11)

Kurssilla harjoitellaan kielitaidon eri osioita ylioppilastutkintoon valmistautuen: tekstin- ja kuullunymmärtämistä, rakenteita sekä kirjallista viestintää. Kurssi voidaan arvioida numeroarvioinnin sijasta suoritusmerkinnällä.

Matematiikka

Matematiikan opiskelussa on tavoitteena kehittää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Opiskelija tutustutetaan matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matemaattista kieltä, ratkaisemaan tehtäviä teknisillä apuvälineillä sekä kehittämään laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja. Matematiikkaa voi lukiossa opiskella joko pitkän tai lyhyen oppimäärän.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen on voimassa vastaavuudet:

MAA2→MAB2, MAA3→MAB3, MAA6→MAB7, MAA8→MAB4 ja MAA10→MAB5.

Vaihtajan suorittamat kurssit MAA4, MAA5, MAA7, MAA9, MAA11, MAA12 ja MAA13 siirretään opintorekisteriin lyhyen oppimäärän soveltaviksi kursseiksi MAB12, MAB13, MAB14, MAB15, MAB16, MAB17 ja MAB18.

Matematiikka, pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys.

Pitkä matematiikan oppimäärä sisältää 10 pakollista kurssia (MAY1, MAA2-MAA10), joista MAY1 on sekä pitkän että lyhyen matematiikan opiskelijoille tarkoitettu yhteinen opintokokonaisuus. Pakolliset kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä. Syventäviä kursseja on 3 (MAA11-MAA13). Kaikki pakolliset ja syventävät kurssit arvostellaan numeroilla 4-10. Soveltavat kurssit MAA14-MAA16 arvostellaan numeroilla 5-10. Kursseja MAA14-MAA16 ei voi opiskella itsenäisesti. Lisäksi pitkän matematiikan opiskelijan on mahdollista suorittaa lyhyen matematiikan kurssit MAB6 ja MAB8 oppimäärää vaihtamatta. Nämä kurssit merkitään opintorekisteriin pitkän oppimäärän soveltaviksi kursseiksi MAA17 ja MAA18 ja arvostellaan S-merkinnällä.

Pakolliset kurssit

1. Luvut ja lukujonot (MAY1)

Kerrataan ja täydennetään peruslaskutoimitukset, lukualueet ja prosenttilaskenta. Vahvistetaan ymmärrystä funktion käsitteestä. Tutustutaan rekursiivisiin, aritmeettisiin ja geometrisiin lukujonoihin.

2. Polynomifunktiot ja –yhtälöt (MAA2)

Perehdytään polynomilaskentaan. Tutkitaan polynomifunktion ominaisuuksia ja ratkaistaan polynomiyhtälöitä ja –epäyhtälöitä.

3. Geometria (MAA3)

Käsitellään tason ja kolmiulotteisen avaruuden geometriaa. Ratkaistaan geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa.

4. Vektorit (MAA4)

Tutustutaan vektorilaskennan perusteisiin. Ratkaistaan yhtälöryhmiä. Tutkitaan kuvioiden ominaisuuksia sekä kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla.

5. Analyttinen geometria (MAA5)

Ratkaistaan geometrisia ongelmia laskennallisilla menetelmillä. Pistejoukkojen yhtälöistä keskitytään suoraan, ympyrään ja paraabeliin. Ratkaistaan itseisarvoyhtälöitä ja –epäyhtälöitä.

6. Derivaatta (MAA6)

Ratkaistaan rationaaliyhtälöitä ja –epäyhtälöitä. Perehdytään käsitteisiin funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta. Niiden avulla tutkitaan polynomifunktion kulkua ja ääriarvoja.

7. Trigonometriset funktiot (MAA7)

Tutustutaan yksikköympyrään ja määritellään trigonometriset funktiot. Ratkaistaan trigonometrisia yhtälöitä. Tutkitaan trigonometrisia funktioita niiden symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksien sekä derivaatan avulla. Tutustutaan yhdistettyyn funktioon ja sen derivaattaan.

8. Juuri- ja logaritmifunktiot (MAA8)

Perehdytään juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuuksiin, ratkaistaan niihin liittyviä yhtälöitä ja tutkitaan derivaatan avulla näiden funktioiden kuvaajia. Käytetään eksponenttifunktiota matemaattisessa mallintamisessa.

9. Integraalilaskenta (MAA9)

Tutustutaan integraalifunktioon ja määrättyyn integraaliin. Opetellaan määrittämään pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla.

10. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)

Perehdytään tilastotieteen ja todennäköisyyslaskennan peruskäsitteisiin. Käsitellään tilastollisia jakaumia ja todennäköisyysjakaumia. Havaitaan myös tilasto-opin ja todennäköisyyslaskennan läheinen yhteys.

Syventävät kurssit

11. Lukuteoria ja todistaminen (MAA11)

Tutustutaan logiikan perusteisiin ja keskeisimpiin todistusmenetelmiin sekä lukuteorian peruskäsitteisiin.

12. Algoritmit matematiikassa (MAA12)

Perehdytään polynomien jaollisuuteen. Teknisten apuvälineiden avulla tutustutaan ratkaisualgoritmeihin ja likimääräismenetelmiin yhtälöopissa ja differentiaalilaskennassa.

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

Syvennetään differentiaali- ja integraalilaskennan teoriaa, jota sovelletaan lukujonoihin ja todennäköisyyslaskentaan. Tutustutaan käänteisfunktioon, kahden muuttujan funktioon ja osittaisderivaattaan.

Soveltavat kurssit

14. Yhtälö-opin ja geometrian kertauskurssi (MAA14)

Vahvistetaan opiskelijan matemaattisia valmiuksia yo-kirjoituksia ja jatko-opintoja varten. Kurssilla kootaan, täydennetään ja syvennetään pakollisissa kursseissa opittuja taitoja keskittyen kurssien 1-5

aiheisiin. Näitä ovat erilaiset yhtälöt, lukujonot, geometria, vektorit ja analyyttinen geometria.

15. Funktio-opin kertauskurssi (MAA15)

Vahvistetaan opiskelijan matemaattisia valmiuksia yo-kirjoituksia ja jatko-opintoja varten. Kurssilla kootaan, täydennetään ja syvennetään pakollisissa kursseissa opittuja taitoja keskittyen kurssien 6-10 aiheisiin. Näitä ovat erilaiset funktiot, differentiaali- ja integraalilaskenta sekä todennäköisyyslaskenta.

16. Kertauskurssi pitkän matematiikan syksyllä kirjoittaville (MAA16)

Kurssi on tarkoitettu kertauskurssiksi niille pitkän matematiikan opiskelijoille, jotka osallistuvat pitkän matematiikan syksyn yo-kirjoituksiin. Kurssilla kootaan, täydennetään ja syvennetään pakollisissa kursseissa opittuja taitoja jotta saadaan vahvistettua opiskelijan matemaattisia valmiuksia yo-kirjoituksia ja jatko-opintoja varten.

Matematiikka, lyhyt oppimäärä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa.

Lyhyt matematiikan oppimäärä sisältää 6 pakollista kurssia (MAY1, MAB2-MAB6), joista MAY1 on sekä pitkän että lyhyen matematiikan opiskelijoille tarkoitettu yhteinen opintokokonaisuus. Pakolliset kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä. Syventäviä kursseja on 2 (MAB7, MAB8). Kaikki pakolliset ja syventävät kurssit arvostellaan numeroilla 4-10. Soveltavat kurssit MAB9-MAB11 arvostellaan numeroilla 5-10. Kursseja MAB9-MAB11 ei voi suorittaa itsenäisesti. Pitkästä matematiikasta lyhyeen vaihtavien kurssit MAB12-MAB18 ovat soveltavia kursseja ja ne arvostellaan S-merkinnällä.

Pakolliset kurssit

1. Luvut ja lukujonot (MAY1)

Kerrataan ja täydennetään peruslaskutoimitukset, lukualueet ja prosenttilaskenta. Vahvistetaan ymmärrystä funktion käsitteestä. Tutustutaan rekursiivisiin, aritmeettisiin ja geometrisiin lukujonoihin

2. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)

Tutkitaan suureiden välistä lineaarista riippuvuutta ja verrannollisuutta. Harjoitellaan yhtälön ja yhtälöparin muodostamista ja ratkaisemista. Tutustutaan toisen asteen polynomifunktioon ja ratkaistaan toisen asteen yhtälöitä.

3. Geometria (MAB3)

Ratkaistaan geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suorakulmaisen kolmion trigonometriaa.

4. Matemaattisia malleja (MAB4)

Tutustutaan lineaariseen ja eksponentiaaliseen malliin. Ratkaistaan potenssi- ja eksponenttiyhtälöitä. Käytetään lukujonoja matemaattisessa mallintamisessa.

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

Perehdytään tilastotieteen ja todennäköisyyslaskennan perusteisiin. Käsitellään diskreettejä tilastollisia jakaumia. Tutustutaan regression ja korrelaation käsitteisiin.

6. Talousmatematiikka (MAB6)

Harjoitellaan indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia. Käsitellään taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla.

Syventävät kurssit

7. Matemaattinen analyysi (MAB7)

Käsitellään polynomifunktion derivaattaa, merkkiä ja kulkua. Harjoitellaan polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittämistä suljetulla välillä.

8. Tilastot ja todennäköisyys II (MAB8)

Syvennetään tilasto-opin ja todennäköisyyslaskennan perusteiden tuntemusta. Käsitellään jatkuvia todennäköisyysjakaumia.

Soveltavat kurssit

9. Kertauskurssi (MAB9)

Vahvistetaan opiskelijan matemaattisia valmiuksia yo-kirjoituksia ja jatko-opintoja varten. Kurssilla kerrataan pakollisissa ja valtakunnallisissa syventävissä kurseissa käsitellyjä asiakokonaisuuksia.

10. Ylioppilaskirjoituksiin valmistava kurssi (MAB10)

Vahvistetaan opiskelijan matemaattisia valmiuksia yo-kirjoituksia ja jatko-opintoja varten. Sovelletaan edellisissä kurseissa opittuja teoreettisia malleja erilaisiin matemaattisiin ongelmaratkaisutehtäviin, mm. vanhoihin ylioppilaskirjoitustehtäviin.

11. Lukiomatematiikan perusteet (MAB11)

Kurssi on tarkoitettu niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia matematiikassa. Kurssi käydään MAY1-kurssin jälkeen. Kurssilla vahvistetaan sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, joita tarvitaan lukion lyhyen matematiikan opinnoissa.

Biologia

Biologian kursseilla opiskellaan elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää hyvinvointia.

Kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. Kurssit BI1-BI5 arvioidaan numeroin (4-10). Kurssit BI6-BI9 arvioidaan suoritusmerkinnällä (suoritettu/hylätty). Itsenäisesti ei voi opiskella kursseja BI6-BI9.

Pakolliset kurssit

1. Elämä ja evoluutio (BI1)

Kurssilla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin sekä soluun elämän perusyksikkönä. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen. Kurssilla tutustutaan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua.

2. Ekologia ja ympäristö (BI2)

Kurssi tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta. Keskeisinä teemoina ovat luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja mahdollisuudet suojella monimuotoisuutta. Kurssi perehdyttää myös muihin ympäristöongelmiin. Kurssilla opiskelijat tekevät pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai kehittämisprojektin.

Syventävät kurssit

3. Solu ja perinnöllisyys (BI3)

Kurssilla tutkitaan solun rakennetta, toimintaa ja lisääntymistä, sekä tutustutaan perinnöllisyyden perusteisiin. Kurssin suoritus on edellytyksenä Bi5 -kurssille osallistumiseen.

4. Ihmisen biologia (BI4)

Kurssin keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen rakenne, elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Kurssilla tarkastellaan elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Kurssin soveltava jatkokurssi on Bi9.

5. Biologian sovellukset (BI5)

Kurssilla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Kurssilla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen. Kurssille osallistumiseen edellytetään BI3 -kurssin suoritusta.

Soveltavat kurssit

6. Biologian kokeellinen kurssi (BI6)

Kurssilla kerrataan ja syvennetään biologian keskeisiä asioita kokeellisesti. Kurssilla perehdytään biologian eri tieteenalojen tutkimukseen sekä toteutetaan omia pienimuotoisia kokeita. Kurssi on tarkoitettu biologian ainereaalikokeeseen osallistuville ja edellyttää biologian pakollisten kurssien suoritusta. Ryhmän maksimikoko on 16 opiskelijaa.

7. Biologian kertauskurssi abeille (BI7)

Kurssilla jäsennetään ja kerrataan tärkeimmät biologian kurssien aihepiirit. Kurssilla käydään läpi erilaisia koekysymyksiä ja harjoitellaan reaalikokeessa tarvittavia vastaustaitoja sekä keskustellaan ajankohtaisista biologian aiheista. Kurssilla kerrataan pääasiassa kurssien BI1, BI2, BI3 ja BI5 sisältöä. BI4-kurssin kertaus, ks. BI9.

8. Biologian kertauskurssi syksyllä kirjoittaville abeille (BI8)

Kurssin laajuus on 0,5 kurssia. Katso BI7.

9. Ihmisen fysiologia ja terveys (BI9)

Kurssilla syvennetään tietoja ihmiskehon rakenteesta ja toiminnasta. Aiheita ovat solun ja kudosten rakenne, ihmisen elimistöt ja niiden yhteistoiminta sekä aineenvaihdunta ja sen säätely. Kurssi on ihmisen biologian jatko- ja kertauskurssi ylioppilaskirjoituksiin ja pääsykokeisiin valmistautuville. Kurssi edellyttää BI4-kurssin suoritusta. Kurssi on sama kuin terveystiedon kurssi 4.

Maantiede

Maantieteen kursseilla perehdytään maailmanlaajuisiin, alueellisiin ja paikallisiin ilmiöihin ja ongelmiin sekä niiden ratkaisumahdollisuuksiin. Tarkastellaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. Kurssit GE1-GE4 arvioidaan numeroin (4-10). Kurssit GE5-7 arvioidaan suoritusmerkinnällä (suoritettu/hylätty). Itsenäisesti ei voi opiskella kursseja GE5-7.

Pakollinen kurssi

1. Maailma muutoksessa (GE1)

Kurssi perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana seurataan uutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita. Kurssi käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia,

varautua sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys ja kiertotalous.

Syventävät kurssit

2. Sininen planeetta (GE2)

Luonnonmaantieteen kurssilla opiskellaan ilma-, vesi- kivi- ja elokehän rakennetta ja toimintaa. sekä niihin liittyviä syy-seuraussuhteita. Kurssilla tutustutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Kurssi perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön.

3. Yhteinen maailma (GE3)

Ihmismaantieteen kurssilla tarkastellaan ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä. Luonnonvaroja ja ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia arvioidaan ihmisen toiminnan kannalta. Kurssilla tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja. Kurssi perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön jäsentäen ihmisen toimintaa maapallolla

4. Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (GE4)

Kurssilla opiskellaan alueiden maantieteellistä tutkimusta. Aiheina ovat maantieteelliset kartat ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa. Kurssilla tehdään oma tutkielma itse valitusta alueesta. Ryhmän maksimikoko on 20 opiskelijaa.

Soveltavat kurssit

5. Suomen ja Lounais-Hämeen maantiede (GE5)

Kurssilla syvennetään tietoja kotimaan ja kotiseudun luonnon- ja ihmismaantieteestä. Aiheita ovat mm. maiseman sekä maa- ja kallioperän kehitys ja merkitys ihmiselle, ympäristön ja ihmisen vuorovaikutus, maankäytön analysointi, karttojen ja diagrammien tulkinta ja laatiminen. Kurssi lisää valmiuksia vastata maantieteen reaalikokeen soveltaviin tehtäviin.

6. Maantieteen kertauskurssi abeille (GE6)

Kurssilla jäsenetään ja kerrataan tärkeimmät maantieteen kurssien aihepiirit. Kurssin tarkoituksena on laajojen asiakokonaisuuksien ymmärtäminen ja niiden välisten syy-seuraussuhteiden selvittely. Kurssilla käydään läpi erilaisia koekysymyksiä ja harjoitellaan reaalikokeessa tarvittavia vastustaitoja sekä keskustellaan ajankohtaisista maantieteellisistä aiheista.

7. Maantieteen kertauskurssi syksyllä kirjoittaville abeille (GE7)

Kurssin laajuus on 0,5 kurssia. Katso GE6.

FYSIIKKA

Fysiikan opetus tukee opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Kaikki kurssit arvostellaan numeroilla, paitsi kurssit FY8-11 suorituserkinnällä. Suoritusjärjestys on numerojärjestys. Työkurssin FY10 voi suorittaa kahden kurssin jälkeen. Kurssit 8 ja 9 ovat tarkoitettu ainereaalikokeessa keväällä fysiikkaan vastaaville. Kurssi 10 on tarkoitettu ainereaalikokeessa syksyllä fysiikkaan vastaaville. Itsenäisesti ei voi opiskella kursseja FY8-11.

Pakollinen kurssi

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Kaikille pakollisella kurssilla ohjataan ymmärtämään fysikaalisen tiedon kehittymistä. Apuna käytetään kokeellista tutkimista ja mittaustulosten tulkitsemista. Kurssilla syvennetään kuvaa luonnon rakenteista ja ilmiöistä esimerkkitapausten avulla. Keskeisiä malleja ovat liikeilmiöt ja kokonaisvoima liikkeen muutoksen aiheuttajana.

Syventävät kurssit

2. Lämpö (FY2)

Syvennetään energiaa ja lämpöä koskevien käsitteiden ja periaatteiden hallintaa sekä niihin liittyvän teknologian ymmärtämistä. Tarkastellaan aineiden termodynaamiseen tilaan liittyviä ilmiöitä ja lakeja tutkimalla ainakin lämpöopin pääsääntöjä ja niiden merkitystä luonnon prosessien selittäjinä. Syvennetään kokeellisen menetelmän hallintaa.

3. Sähkö (FY3)

Syvennetään sähköön liittyvien ilmiöiden, käsitteiden ja tekniikan hallintaa. Tutkitaan erilaisia virtapiirejä, tutustutaan mittaustekniikkaan ja perehdytään sähköturvallisuuteen.

4. Liikkeen lait (FY4)

Syvennetään mekaniikan keskeisten osa-alueiden hallintaa. Perehdytään mekaniisiin vuorovaikutuksiin ja dynamiikan perusteisiin kokeellisen tutkimisen avulla. Tutkitaan etenemis- ja pyörimisliikkeisiin liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja perehdytään niiden avulla Newtonin lakeihin.

5. Jaksollinen liike ja aallot (FY5)

Opiskellaan värähtely- ja aaltoliikkeen perusteita tutkimalla esimerkiksi mekaanista värähtelyä ja ääntä sekä perehtymällä niitä selittäviin keskeisiin periaatteisiin. Keskeisinä sisältöinä pyörimisliike, siihen liittyvät ilmiöt ja gravitaatiovuorovaikutus.

6. Sähkömagnetismi (FY6)

Tutkitaan kokeellisesti sähkömagneettisia ilmiöitä, kuten induktiota, muuttuvia kenttiä sekä sähköenergian tuottamista ja siirtämistä. Syvennetään näihin liittyvän käsitteistön hallintaa. Lisäksi tarkastellaan sähkömagneettisen säteilyn spektriä, valon heijastumista ja taittumista sekä muita valoon liittyviä ilmiöitä.

7. Aine ja säteily (FY7)

Tutustutaan kvanttumiseen, dualismiin sekä aineen ja energian ekvivalenssiin aineen rakennetta ja rakenneosien dynamiikkaa hallitsevina periaatteina. Perehdytään atomi- ja ydinfysiikan perusteisiin sekä ionisoivan säteilyn syntyyn ja vaikutuksiin. Kokeellinen toiminta raportoidaan, ts. laaditaan työselostus.

Soveltavat kurssit

8. Fysiikan kokonaiskuva 1 (FY8)

Täydennetään kurssien käsittelemättömiä sisältöjä. Rakennetaan kokonaiskuva fysiikan kokeellisesta ja teoreettisesta kehityksestä ja sen pätevyysalueesta luonnonilmiöiden tulkitsijana. Kurssin sisältöä painotetaan oppilaiden tarpeiden ja toivomusten mukaan.

9. Fysiikan kokonaiskuva 2 (FY9)

Jatkoa kurssille FY8. Kurssilla tarkastellaan myös aikaisempien vuosien yo-tehtäviä ja niiden ratkaisutapoja ja vastaustekniikkaa.

10. Fysiikan kertauskurssi syksyllä kirjoittaville abeille (FY10)

Kurssin suorittaminen vaatii fysiikan kurssien (1-7) itsenäistä kertaamista. Kurssilla tarkastellaan aikaisempien vuosien yo-tehtäviä ja niiden ratkaisutapoja ja vastaustekniikkaa. Kurssin laajuus on 0,5 kurssia.

11. Fysiikan työkurssi (FY11)

Opitaan käytännössä, miten luonnosta saadaan tietoa kokeellisen menetelmän avulla. Tutustutaan kokeellisen työskentelyn perusteisiin, eli opitaan tuntemaan ja käyttämään mittalaitteita, suunnittelemaan kokeita ja rakentamaan koejärjestelmiä, arvioimaan mittauksen luotettavuus ja ymmärtämään huolellisen työskentelyn merkitys, tulosten käsittelymenetelmiä, laatimaan selostus kokeesta ja sen tuloksista. Kurssilla kehitetään käytännön työskentelyn taitoja, itsenäisen työskentelyn valmiuksia, tiedon käsittelyn valmiuksia, herätetään kiinnostusta fysiikkaa kohtaan,

kehitetään luovuutta, yhteistoiminnallisuutta ja kasvatetaan vastuuseen työstä, työvälineistä ja työturvallisuudesta. Arvostelu suoritusmerkinnällä.

KEMIA

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Paras suoritusjärjestys on numerojärjestyksessä KE1 - KE5, kuitenkin kurssin KE5 voi suorittaa ennen kurssia KE4. Työkurssille KE6 osallistuminen edellyttää vähintään kahden kurssin aikaisempaa suoritusta.

Arvostelu numeroin, paitsi KE6 ja KE8 suoritusmerkinnällä. Itsenäisesti ei voi opiskella kursseja KE6-8.

Pakollinen kurssi

1. Kemiaa kaikille (KE1)

Kaikille yhteisen kemian kurssin tarkoituksena on peruskoulussa hankittujen tietojen ja taitojen pohjalta antaa se kemiallinen yleissivistys, jota tarvitaan lukio- ja jatko-opinnoissa. Kurssilla käsitellään atomin rakennetta, alkuaineiden jaksollista järjestelmää, yhdisteen kaavan määrittämistä ja tutustutaan kemiallisiin sidoksiin poolisuuden avulla.

Syventävät kurssit

2. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE2)

Kurssin tavoitteena on oppia tuntemaan aineen rakenteen ja ominaisuuksien välisiä yhteyksiä orgaanisessa kemiassa sekä oppia tutkimaan kokeellisesti aineiden rakenteeseen, ominaisuuksiin ja reaktioihin liittyviä ilmiöitä. Orgaanisista yhdisteistä selvitetään sidos- ja avaruusrakenne sekä isomeria. Matemaattisesti käsitellään pitoisuutta ja ainemäärää.

3. Reaktiot ja energia (KE3)

Kurssin tavoitteena on oppia kemiallisen reaktion kulku ja siinä tapahtuvat energian muutokset. Tavoitteena on oppia kirjoittamaan reaktioyhtälöitä ja käsitellä reaktioita matemaattisesti.

Keskeisenä sisältönä on kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu, reaktionopeus sekä epäorgaaniset ja orgaaniset reaktiotyypit. Lisäksi tutustutaan kaasujen ominaisuuksiin ja niiden yleisen tilanyhtälöön.

4. Materiaalit ja teknologia (KE4)

Kurssin tavoitteena on oppia tuntemaan metallien ja muiden materiaalien valmistamista ja ominaisuuksia. Kurssilla tutustutaan, miten kemiallisella reaktiolla tuotetaan sähkövirtaa ja miten sähkövirralla saadaan aikaan kemiallisia reaktioita. Keskeisiä sisältöjä ovat sähkökemiallinen jännitesarja, normaalipotentiali, elektrolyysi, hapettumis-pelkistymisreaktiot sekä bio- ja synteettiset polymeerit.

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Kurssin tavoitteena on oppia ymmärtämään reaktion tasapainotilan muodostuminen ja soveltamaan Le Chatelierin periaatetta tasapainon säätelyyn. Tavoitteena on oppia tasapainon laskennallisia sovelluksia. Keskeiset sisällöt ovat reaktiotasapaino, happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit, puskuriliuokset, liukoisuus ja liukoisuustasapaino.

Soveltavat kurssit

6. Kemian kokonaiskuva (KE6)

Kurssi on tarkoitettu ylioppilaskirjoitusten kemian kokeeseen osallistuville. Kurssilla jäsennetään ja täydennetään aiemmin opittuja keskeisiä asioita. Harjoitusmateriaalina käytetään ylioppilastehtäviä ja yliopistojen ja korkeakoulujen pääsykoetehtäviä.

7. Työkurssi (KE7)

Kurssilla tutustutaan kemian laboratorio työskentelyyn. Harjoitustöinä suoritetaan ionireaktioita, kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia analyysejä. Suoritetaan erilaisia titrauksia. Tehdään synteesejä esim. asetyylisalisyylihappoa ts. Aspiriinia. Harjoitellaan erotusmenetelmiä: uutto, suodatus, tislauk, kromatografiaa jne. Kurssin aikana voidaan suorittaa laajahko tutkimustyö, josta laaditaan työselostus. Kurssilla käsitellään työturvallisuutta. Maksimi 16 opiskelijaa.

8. Kemian kertauskurssi syksyllä kirjoittaville abeille (KE8)

Kurssin laajuus on 0,5 kurssia. Katso KE6.

Uskonto

Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Kurssit UE1 - UE6 arvioidaan numeroarvosanalla, UE7 suoritusmerkinnällä.

Evankelis-luterilainen uskonto

Pakolliset kurssit

1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta ja sisäistä monimuotoisuutta. Opiskelija tuntee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan. Kurssilla käsitellään ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä.

2. Maailmanlaajuinen kristinusko (UE2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kristinuskon merkitystä, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta. Opiskelija tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan.

Syventävät kurssit

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja sekä luonnonkansojen uskonnot ja uudet uskonnolliset liikkeet osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UE4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nykySuomessa. Tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla ajankohtaisen yhteiskunnallisen keskustelun analysoimisessa. Osana kurssia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan.

5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UE5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloihin sekä ajankohtaista tutkimusta. Opiskelija hahmottaa uskonnon ja taiteen suhdetta (uskonnollinen taide ja arkkitehtuuri, uskonnollinen symboliikka, uskonnolliset teemat populaarikulttuurissa).

6. Uskonnot ja media (UE6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa. Opiskelija osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä. Kurssilla opiskelija osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

Soveltava kurssi

7. Uskonnon kertauskurssi (UE7)

Kurssilla käsitellään ja syvennytään koko lukion uskonnon oppimäärään perustuviin yo-tehtäviin. Kurssi on erilaisin opiskelijakeskeisin työtavoin toimiva kurssi. Kurssille osallistuvalla on oltava suoritettuna vähintään pakolliset sekä valtakunnalliset syventävät uskonnon kurssit. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä. Oppiaine tukee opiskelijoiden elämäkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä rakentumista.

Kaikki voivat opiskella elämäkatsomustietoa, mutta se on pakollinen oppiaine niille, jotka eivät opiskele lukiossa evankelis-luterilaista uskontoa tai hanki opetussuunnitelman mukaista uskonnonopetusta muualta. Kurssit arvioidaan numeroarvosanalla.

Pakolliset kurssit

1. Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu (ET1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää ja osaa soveltaa maailmankatsomuksellisia käsitteitä ja hahmottaa niiden välisiä yhteyksiä sekä osaa eritellä erilaisia maailmankatsomuksia. Opiskelija osaa tarkastella kriittisesti niin omia kuin muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota ja osaa hyödyntää eri oppiaineissa oppimaansa elämäkatsomuksensa muodostamisessa sekä erottaa tieteellisen, ei-tieteellisen ja epätieteellisen maailmankuvan.

2. Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä (ET2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä ja arvioida, miten erilaiset ihmiskäsitykset ja -ihanteet johtavat erilaisiin vastauksiin ihmiselämän keskeisistä kysymyksistä.

Opiskelija tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä ja osaa eritellä ja arvioida niiden taustalla olevia maailmankatsomuksellisia perusteita sekä kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämäkatsomustaan.

Syventävät kurssit

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

Kurssilla pohditaan yksilöä, yhteisöllisyyttä, yhteiskuntaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Kurssilla perehdytään oikeudenmukaisuuteen, ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumiseen. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja yksilölliselle identiteetille. Kurssin keskeiset sisällöt ovat ihminen sosiaalisena olentona, hän arvostaa itseään suomalaisena, eurooppalaisena ja maailmankansalaisena.

4. Kulttuurit katsomuksen muovaajina (ET4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselle sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa. Opiskelija ymmärtää, että kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä mikään kulttuuri ole kehittynyt ilman ulkoisia vaikutteita.

5. Katsomusten maailma (ET5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kehittää kykyään lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia ja osaa verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa. Hän ymmärtää, että maailmankatsomukset, uskonto ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, erittäin monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä.

6. Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus (ET6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tunnistaa nykyaikaisten maailmankatsomusten kannalta historiallisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti merkittäviä historiallisia käännteitä ihmiskunnan tavassa elää. Hän osaa arvioida evoluution, abstraktien eettisten järjestelmien, valistuksen ja tieteellis-teknologisen vallankumouksen merkitystä nykyaikaisille maailmankatsomuksille.

Filosofia

Filosofinen ajattelu tarkastelee todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa ja tulkita sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen on olennainen osa yleissivistystä. Filosofiasa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja keskustellen. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa perustelevaan mielipiteitään ja arvioimaan perusteluja.

Pakolliset kurssit tulisi suorittaa numerojärjestyksessä ja ennen syventäviä kursseja. Syventävien kurssien suoritusjärjestys on vapaa. Kurssit arvioidaan FI1- FI4 numeroarvosanalla (4 - 10) , FI5 suoritusmerkinnällä.

Pakolliset kurssit

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1)

Kurssilla käsitellään sitä mitä filosofia on, millaisia filosofiset kysymykset ovat luonteeltaan ja mikä on filosofian suhde käytännön elämään ja tieteeseen. Kurssilla tutustutaan alustavasti filosofian keskeisiin osa-alueisiin: metafysiikkaan, tietoteoriaan, etiikkaan ja yhteiskuntafilosofiaan. Kurssin tavoitteena on perehdyttää opiskelijaa länsimaisen filosofian keskeisiin kysymyksiin ja kuuluisiin filosofeihin.

2. Filosofinen etiikka (FI2)

Kurssilla syvennyttään filosofisen etiikan luonteeseen, keskeisiin käsitteisiin ja etiikan pääsuuntauksiin. Kurssilla perehdyttään kysymyksiin hyvästä elämästä, moraalista ja eettisten totuuksien mahdollisuudesta. Kurssin tavoitteena on perehdyttää opiskelijaa filosofisen etiikan tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin sekä antaa opiskelijalle ajatteluvälineitä eettiseen keskusteluun ja pohdintaan.

Syventävät kurssit

3. Tiedon ja todellisuuden filosofia (FI3)

Kurssilla tutustutaan metafysiikan, tietoteorian ja tieteenfilosofian keskeisiin kysymyksiin sekä teorioihin. Kurssin tavoitteena on syventyä pohtimaan mitä tietäminen on, mitkä ovat tiedon rajat ja miten filosofia muodostaa käsityksensä maailmasta. Tavoitteena on oppia erittelemään ja arvioimaan kriittisesti tiedollisia uskomuksia ja väitteitä.

4. Yhteiskuntafilosofia (FI4)

Kurssilla perehdytään yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin. Keskusteluissa syvennytään mm. yhteiskunnan luonteeseen, yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin yhteiskunnallisena olentona, yhteiskuntasopimusteorioihin sekä vallan ja oikeudenmukaisuuden kysymyksiin.

Soveltava kurssi

5. Estetiikka (FI5)

Kurssilla opiskellaan estetiikan historiaa ja estetiikan peruskysymyksiä: Mitä on estetiikka? Mitä on taide? Mitä tarkoitetaan kauneudella? Kurssin tavoitteena on perehdyttää opiskelijaa analysoimaan maailmaa estetiikan ja filosofian näkökulmasta sekä auttaa opiskelijaa keskustelemaan taiteeseen liittyvistä filosofisista ongelmista. Kurssisuoritus rakentuu kurssin alussa sovittavista kirjallisista ja/tai suullisista töistä. Tällaisia töitä voivat olla esim. oppimispäiväkirja, erilaiset projektityöt, blogit, mahdolliset käynnit taidenäyttelyissä sekä keskustelut ja väittelyt. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Historia

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos, jatkuvuus, syy- ja seuraussuhteet sekä historiallinen empatia.

Arvioinneissa kiinnitetään huomiota opiskelijan valmiuteen rakentaa tietoistaan jäsenyksiä kokonaisuuksia, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä. Kurssien arvioinneissa käytetään numeroarvostelua tai S-merkintää, opintotehtäviä, tutkielmia ja opintokäyntien suorittamista. Kurssien suoritusjärjestys on vapaa. Kursseja HI7-14 ei voi opiskella itsenäisesti.

Pakolliset kurssit

1. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (HI1)

Kurssi tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Kurssilla tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Kurssilla harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

2. Kansainväliset suhteet (HI2)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Kurssilla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

3. Itsenäisen Suomen historia (HI3)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön. Kurssilla pyritään tekemään yhteistyötä Forssan museon kanssa.

Syventävät kurssit

4. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI4)

Kurssi tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Kurssilla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee Euroopan keskeisen kulttuuriperinnön ja ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä.

5. Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI5)

Kurssi tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian ajalle asti. Kurssilla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Kurssilla syvennyttään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija hahmottaa Suomen historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen. Pyritään tekemään opintomatka Turkuun.

6. Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6)

Kurssilla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää tarkastelemansa kulttuuripiirin historiallisen kehityksen sekä sen arvojen ja elämäntapojen moninaisuuden ja osaa eritellä siihen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa syntyneitä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä. Opiskelija valitsee mieleisensä kulttuurin, josta tehdään tutkielma. Osa kurssin työtä on työpaja-tyyppistä. Sen aikana haetaan eri lähteistä materiaalia omaan työhön.

Soveltavat kurssit

7. Antiikin Kreikan kurssi (HI7)

Eurooppalaisen kulttuurin ja elämänmuodon juuret ovat antiikin maailmassa. Länsimaisen tieteen, taiteen ja yhteiskunnan arvot ja näkemykset ovat syntyneet Kreikassa ja Roomassa. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu niihin pysyviin rakenteisiin, hallitsemiseen ja ihmiskäsitykseen, jotka vaikuttavat vieläkin. Kurssin keskeiset sisällöt ovat helleenisen eli Kreikan vanha historia, Kreetan saaren minolainen kulttuuri ja Manner-Kreikan mykeneläinen aika. Kurssilla opiskellaan Ateenan kansanvaltaa, demokratian syntyä ja Spartan sotilaallista hallintoa. Kurssilla käsitellään persialaissodat ja opiskellaan Kreikan kulta-ajan tieteen ja taiteen saavutuksia. Kurssilla tutustutaan vanhoihin jumaltarinoihin. Kurssiin ei ole oppikirjaa. Kurssiin liittyy vapaaehtoinen viikon matka lukuvuoden toukokuussa esim. Italiaan tai Kreikkaan. Matkan opiskelijat maksavat itse. Kurssin ryhmäkoko on 25 opiskelijaa. Arvosanalla voi olla merkitystä matkalle pääsyyn.

8. Antiikin Rooman kurssi (HI8)

Antiikin Rooma on jättänyt jälkimaailmalle kirjoitetun lain, rakentamisen ja sotataidon. Rooma sai vaikutteita helleenien kulttuurista ja oli kasvualusta kristinuskolle. Kurssin tavoitteena on tutustua roomalaiseen maailmanvaltaan ja hallintotapaan. Kurssin keskeiset sisällöt ovat antiikin Rooman vanha historia, etruskien elämäniloinen kulttuuri, Rooman laajentuminen, puunilaissodat, Rooman armeija, Rooman eri yhteiskuntaluokat, arkkitehtuuri, kuvataiteet ja tapakulttuuri. Kurssin lopussa tutustutaan myös renessanssiin ja barokkiin. Kurssiin on sähköinen oppikirja. Tehdään viikon matka lukuvuoden toukokuussa Roomaan ja sen lähiympäristöön tai muualle Italiaan. Opiskelijat maksavat matkan itse. Kurssin ryhmäkoko on 25 opiskelijaa. Arvosanalla voi olla merkitystä matkalle pääsyyn.

Matkoille voidaan ottaa korkeintaan 20 - 25 opiskelijaa. Kurssit toteutetaan rotaatioperiaatteella eli joka toinen vuosi on antiikin Kreikan kurssi (lv 16-17, 18-19) ja joka toinen vuosi on Rooman kurssi (lv 17-18, 19-20).

9. Viron historian kurssi (HI9)

Kurssi sisältää tutustumista Viron kulttuuriin ja historiaan. Kurssilla käydään läpi eteläisen naapurimme historian keskeiset vaiheet. Tällä saadaan myös vertailukohtia Suomen historiaan. Osa kurssista suoritetaan luento-opetuksena ja osa opintomatalla Viroon. Virossa käydään

opiskelijoiden valinnan mukaan eri kohteissa esim. Tartossa, jossa voidaan tutustua jatko-opintomahdollisuuksiin Virossa.

10. Antiikin Kreikan matka (HI10)

Katso HI7. Huom! HI10 ei voi suorittaa ilman, että käy ensin HI7 kurssin.

11. Antiikin Rooman matka (HI11)

Katso HI8. Huom! HI11 ei voi suorittaa ilman, että käy ensin HI8 kurssin.

12. Historian kertauskurssi keväällä kirjoittaville ylioppilaskokelaille (HI12)

Kurssilla kerrataan historian kurssien keskeiset sisällöt pakollisten ja syventävien valtakunnallisten kurssien osalta. Opiskelun tavoitteena on oppia vastaamaan kypsästi historian ainerealin kokeessa niin, että oppilas on omaksunut historian tiedot ja taidot, ja vastauksista välittyy johdonmukainen ja syvälinen osaaminen.

13. Matka Suomen historiaan (HI13)

Kurssi on Suomen historian valinnaiskurssi, joka syventää opiskelijan tietoja uudemman Suomen historian kriisi- ja konfliktivaiheista täydentäen HI3-kurssin tiivistä sisältöä. Kurssi toteutetaan seuraavan kerran lukuvuonna 2017-2018.

14. Historian kertauskurssi syksyllä kirjoittaville ylioppilaskokelaille (HI14)

Kurssin laajuus on 0,5 kurssia. Katso HI12.

Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä, ja se luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankintataitoihin, kykyyn ilmaista tietoaan ja argumentoida jäsentyneesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota. Kurssia YH5 ei voi opiskella itsenäisesti.

Pakolliset kurssit

1. Suomalainen yhteiskunta (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssi keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen. Forssan yhteislyseossa otetaan huomioon paikallinen näkökulma mm. oppikirjan oman version myötä.

2. Taloustieto (YH2)

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Kurssilla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävän kehityksen näkökulmasta.

3. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3)

Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssi aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Syventävä kurssi

4. Kansalaisen lakitieto (YH4)

Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.

Soveltavat kurssit

5. Yrittäjyyskurssi (YH5)

Kurssin tarkoituksena on antaa kuva yrittäjänä toimimisesta eli niin sanotun sisäisen yrittäjyyden ymmärtäminen. Kurssilla pyritään luomaan yritysidea, jota myös testataan. Lisäksi tutustutaan erilaisiin lounaishämäläisiin yrityksiin, ja hankitaan kokonaiskäsitys Lounais-Hämeen talousalueesta.

6. Yhteiskuntaopin kertauskurssi keväällä kirjoittaville ylioppilaskokelaille (YH7)

Kurssilla kerrataan yhteiskuntaopin kurssien keskeiset sisällöt pakollisten ja syventävien valtakunnallisten kurssien osalta. Opiskelun tavoitteena on oppia vastaamaan kypsästi yhteiskuntaopin ainerealin kokeessa niin, että oppilas on omaksunut yhteiskuntaopin tiedot ja

taidot, ja vastauksista välittyä johdonmukainen ja syväallinen osaaminen. Kurssilla kiinnitetään myös erityishuomiota yhteiskunnallisten asioiden tietojen päivittämiseen.

7. Yhteiskuntaopin kertauskurssi syksyllä kirjoittaville ylioppilaskokelaille (YH8)

Kurssin laajuus on 0,5 kurssia. Katso YH7.

Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä.

PS1 tulee suorittaa ennen syventäviä kursseja. Syventävät kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. Poikkeuksena PS6, joka soveltuu opiskeltavaksi myös ennen muita syventäviä kursseja. Kurkseista PS1-PS6 annetaan numeroarvosana, ellei toisin mainita. PS7 ja PS8 ei voi opiskella itsenäisesti.

Pakollinen kurssi

1. Psyykinen toiminta ja oppiminen (PS1)

Kurssilla perehdytään psykologiaan tieteenä ja psykologian sovellusaloihin ja tutkimuskohteisiin sekä selvitetään erilaisia tapoja tutkia ja selittää ihmisen toimintaa. Lisäksi keskitytään opiskeluun ja oppimiseen psykologian näkökulmasta. Tarkastellaan tehokkaita opiskelumenetelmiä ja motivaation merkitystä opiskelussa.

Syventävät kurssit

2. Kehittyvä ihminen (PS2)

Kurssin sisältöön kuuluu kehityksen tutkiminen, psyykkisen kehityksen osa-alueisiin tutustuminen eri ikäkausina sekä erityisesti nuoruusiän psyykkisen kehityksen ja sen haasteisiin perehtyminen. Opiskelija ymmärtää kehityksen jatkuvuutta yksilön koko elämänkaaren ajan.

3. Tietoa käsittelevä ihminen (PS3)

Kurssilla perehdytään ihmisen tiedollisen toiminnan perusprosesseihin. Kurssisisältöjä ovat mm. tarkkaavaisuus, havaitseminen ja muisti sekä hermoston yhteys psyykkisiin toimintoihin. Lisäksi tarkastellaan yksityiskohtaisemmin jotakin korkeampitasoista kognitiivista toimintaa esimerkiksi kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai asiantuntijuus.

4. Tunteet, psyykkinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS4)

Kurssilla käsitellään tunteiden muodostumista ja merkitystä itseymmärryksen välineenä. Tarkastellaan psyykkistä hyvinvointia ja psyykkisen tasapainon ylläpitämistä. Lisäksi kurssilla tarkastellaan keskeisiä mielenterveyden ongelmia ja niiden hoitoa.

5. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5)

Kurssilla opiskellaan erilaisia persoonallisuusteorioita ja persoonallisuuden tutkimiseen liittyviä menetelmiä. Tarkastellaan yksilöiden välisiä eroja kuten temperamentti, älykkyys ja lahjakkuus sekä yksilöiden toimintaa sosiaalisessa kontekstissa ja kulttuurin vaikutusta toimintaan.

Soveltavat kurssit

6. Sosiaalipsykologia (PS6)

Kurssilla tarkastellaan yksilöä ryhmän jäsenenä. Kurssilla perehdytään siihen, mitä on sosiaalinen vaikuttaminen ja hankitaan perustiedot ihmissuhteisiin liittyvistä tekijöistä kuten kiintymyksestä, asenteista ja ryhmien välisistä suhteista.

7. Psykologian kertauskurssi (PS7)

Kurssin tavoitteena on eri psykologian kurssien tietojen kokoaminen ja soveltaminen ylioppilaskirjoitusten vaatimukset huomioiden. Kurssi on erilaisin opiskelijakeskeisin työtavoin toimiva harjoituskurssi. Kurssille osallistuvalla on oltava suoritettuna psykologian pakollinen kurssi sekä suurin osa valtakunnallisista syventävistä kursseista. Kurssi arvioidaan S-merkinnällä.

8. Psykologian kertauskurssi syksyllä kirjoittaville ylioppilaskokelaille (PS8)

Kurssin laajuus on 0,5 kurssia. Kurssin sisältö mukailtu PS7.

Terveystieto

Terveystiedon tavoitteena on edistää opiskelijan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista sekä oppia ottamaan vastuuta oman ja toisten terveyden edistämisestä. Terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla sekä yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja globaalista näkökulmasta. Oppiaineeseen sisältyy myös terveystiedon hankinta, kriittinen arviointi, tulkinta ja soveltaminen sekä ymmärrys ympäristön ja perimän vaikutuksista terveyteen.

Kurssit 1- 3 arvioidaan numerolla (4-10) ja kurssit 5-7 suorituserkinnällä (suoritettu/hylätty). Kursseja 5-7 ei voi suorittaa itsenäisesti.

Pakollinen kurssi

1. Terveyden perusteet (TE1)

Kurssilla syvennetään perusopetuksen aikana opittua terveysosaamista ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi opitaan tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Kurssin aiheita ovat mm. terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, riippuvuuden eri muodot, kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit.

Syventävät kurssit

2. Ihminen, ympäristö ja terveys (TE2)

Kurssilla tarkastellaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta voimavarana. Keskeistä on myös tarkastella perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn. Kurssin aiheita ovat terveys ja elämäntapa, ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki, seksuaali- ja lisääntymisterveys, mielenterveys, erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen, työhyvinvointi ja ergonomia, turvallisuus ja väkivallan ehkäisy sekä media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta.

3. Terveyttä tutkimassa (TE3)

Kurssilla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisista kehityslinjoista ja tulevaisuuden haasteista. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamistaan aktiivisena kansalaisena. Kurssin aiheita ovat mm. terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyden ja terveystietämisen tutkiminen sekä terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset.

Soveltavat kurssit

4. Ihmisen fysiologia ja terveys (TE4) Sama kuin BI 9.

5. Liikunta, ravitsemus ja terveys (TE5)

Kurssin tavoitteena on perehtyä ravitsemukseen ja liikuntaan liittyviin kysymyksiin. Aiheita ovat mm. painonhallinta ravinnon ja liikunnan avulla, ravitsemussuositukset, urheilevan nuoren ruokavalio, lihavuus ja laihuushäiriö, muotidieetit, liikuntaharjoittelun vaikutuksia elimistöön, lihashuolto ja kuntotestaus. Kurssin aiheet ja sisällöt tarkentuvat opiskelijaryhmän mukaan.

6. Terveystiedon kertauskurssi (TE6)

Kurssin tavoitteena on kerrata terveystiedon ydinsisällöt ja valmistaa opiskelijaa ylioppilaskirjoituksiin. Kurssin sisältöinä ovat mm. terveyden ja sairauden psyykkisen, sosiaalisen ja fyysisen kokonaisuuden ymmärtäminen, terveyteen vaikuttavien tekijöiden erot meillä ja maailmalla. Kurssilla harjoitellaan ylioppilaskirjoituksiin liittyviä tehtäviä ja käsitellään ajankohtaisia terveyteen liittyviä aiheita.

7. Terveystiedon kertauskurssi syksyllä kirjoittaville abeille (TE7)

Kurssin laajuus on 0,5 kurssia. Katso TE6.

Musiikki

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on olennainen osa kulttuuria sekä inhimillistä toimintaa ja musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoja sekä tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön.

Oleennaista musiikin opetuksessa ja oppimisessa on ilmaiseminen, yhdessä tekeminen ja myönteiset kokemukset. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuisia ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja.

Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet siten, että musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle opiskelijalle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä ja se on merkittävä osa lukion juhlia ja muita tapahtumia.

Pakolliset kurssit

1. Musiikki ja minä (musiikin yleiskurssi) (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää omat tapansa toimia musiikin alueella.

Musiikin perustekijät sekä musiikin eri lajit tulevat tutuiksi laulu- ja soittoharjoitusten sekä kuuntelunäytteiden avulla. Perehdytään musiikin luokassa käytössä oleviin soittimiin.

Opiskelijalla on mahdollisuus antaa henkilökohtainen näyte musiikillisesta harrastuneisuudestaan ja osaamisestaan laulaen ja/tai soittaen. Kurssi arvioidaan numeroarvosanalla.

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään.

Jonkin soittimen tuntemus tai kiinnostus musiikkia kohtaan harrastuksena ja kenties osana tulevaa ammattia on suotavaa. Kuunnellaan, lauletaan ja soitetaan erityylisiä suomalaisia sävellyksiä ”klassisesta rockiin” musiikkiluokan instrumentteja ja mahdollisuuksien mukaan omiakin soittimia käyttäen. Tutustutaan paikalliseen konserttitarjontaan sekä kartoitetaan oman seutukunnan tarjoamia mahdollisuuksia musiikin opiskeluun ja harrastamiseen. Kurssi arvioidaan numeroarvosanalla.

Syventävät kurssit

3. Ovet auki musiikille (MU3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan myös itselleen vieraita musiikinlajeja ja musiikkikulttuureja.

Työtapoina käytetään musisointia, kuuntelua ja tiedonhankintaa mm. internetistä. Kurssin päätteeksi järjestetään teeman mukainen yleisötilaisuus. Kurssin arvioinnissa käytetään suoritusmerkintää.

4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4)

Perehdytään musiikkiteknologian käyttömahdollisuuksiin musiikin tuottamisessa ja tallentamisessa. Hankitaan kokemuksia musiikkiin liittyvistä tietokoneohjelmista ja opetellaan hyödyntämään internetin tarjoamia mahdollisuuksia musiikillisen tiedon hankinnan välineenä. Harjoitellaan tallennettavat kappaleet laulaen ja soittaen sekä valmistetaan tallenne/CD- levy digitaalista moniraitatekniikkaa käyttäen samalla tutustuen äänitteen tekemisen vaiheisiin. Kurssin arvioinnissa käytetään suoritusmerkintää.

Soveltavat kurssit

5. Bändikurssi (MU5)

Kurssin tavoitteena on tutustua laulaen, soittaen ja kuunnellen populaarimusiikin tyyliin, alalajeihin ja aikakausiin sekä keskeisiin soittimiin ja niiden erilaisiin soittotapoihin.

Jokainen opiskelija perehtyy lähemmin yhden yhtyeinstrumentin käyttömahdollisuuksiin (laulu tai soitin). Valmistetaan monipuolinen ohjelmisto jossa on huomioitu erilaiset musiikin tyylit ja vuosikymmenet. Kurssin päätteeksi järjestetään yleisökonsertti. Kurssin arvioinnissa käytetään suoritusmerkintää.

6. Yhteislaulu- ja soittokurssi(MU6)

Kurssin tavoitteena on opetella mahdollisimman monipuolinen laulu- ja soitto-ohjelmisto. Säestyssoittimina käytetään pääasiassa akustisia soittimia.

Kurssin päätteeksi järjestetään konsertti tai yhteislaulutilaisuus. Kurssin arvioinnissa käytetään suoritusmerkintää.

7. Musiikin lukiodiplomi (MU7)

Musiikin lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla joko yksin tai yhdessä musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja -toiminnastaan. Musiikin lukiodiplomi muodostuu neljästä osasta, jotka ovat opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto. Musiikin diplomien suorittamiseen vaaditaan viisi musiikin kurssia joista yksi voi olla musiikin lukiodiplomikurssi.

Kuvataide

Kuvataideopetuksessa havainnoidaan, tuotetaan kuvia eri tekiikoin, tulkitaan ja arvotetaan kuvia visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja hyödyntämällä. Opetuksessa syvennetään opiskelijan monilukutaitoa. Opiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijoiden omasta itsestä lähtevät kuvaideat, ympäristön kuvat ja taiteen maailmat, joita tutkitaan rakentamalla yhteyksiä niiden välille.

Pakolliset kurssit

1. Kuvat ja kulttuurit (KU1)

Tavoitteena on, että opiskelija tutkii kuvakulttuuria tekemällä ja tuottamalla omia teoksia. Opiskelija piirtää, maalaa, ja tuottaa digitaalisia kuvia omaa kuvallista kulttuuriaan lähtökohtana käyttäen ja sitä jalostamalla. Opiskelija oppii kuvan sommittelua, värin käyttöä ja niiden tekniikoiden käyttöä, jotka auttavat kuvallisen viestin esille tuomista. Opiskelija oppii valitsemaan itselleen sopivat ilmaisun keinot. Hän oppii käyttämään kuvallista sanastoa puhessaan ja kirjoittaessaan omista ja muiden kuvista. Hän oppii erittelemään ja analysoimaan taidekuvia. Opiskelija oppii tulkitsemaan, analysoimaan ja arvottamaan tekemiään kuvia. Opiskelija julkaisee tekemänsä kuvat ja pohdinnat portfolioissaan, johon hän kokoaa kaikki kurssin tuotokset. Opiskelija antaa palautetta vertaisarvointiryhmissä kanssaopiskelijan teoksista.

Keskeiset sisällöt: maalaus, piirustus, hiililyö, digitaalinen kuva. Kuva-analyysi ja länsimaisen taiteen historia, epäformaalit taiteen muodot kuten sarjakuvat, grafiitti, ja nykytaiteen eri muodot. Kuvallinen työskentely eri välinein. Kuvasommittelu ja värin ominaisuudet, materiaalitietous. Kurssi arvioidaan numerolla tehtyjen töiden ja portfolion perusteella.

2. Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (KU2)

Tavoitteena on että opiskelija tiedostaa ja oppii muotoillun, rakennetun ja luonnonympäristön vaikutuksen itseensä ja elämäänsä. Oppii arvostamaan vanhaa ja ymmärtää sen merkityksen uuden synnyssä. Oppii muotoilun- ja tuotesuunnittelun prosesseja sekä ymmärtää tuotteen suunnittelun merkityksen. Oppii havainnoimaan hyvän tuotteen ominaisuuksia, ja ymmärtää mistä laatu koostuu esineessä ja ympäristössä. Oppii luontoympäristön arvon ja merkityksen itselleen ja muille. Oppii oman paikkakuntansa muotoilu- ja arkkitehtuurihistoriaa.

Keskeiset sisällöt ovat: tuotesuunnittelu, arkkitehtuuri, paikallinen luonto ja paikkakunnan rakennukset ja niihin liittyvä historia. Kuvallinen työskentely eri välinein, maalaus, piirustus, hiililyö, digitaalinen kuva, muotoilu ja tuotesuunnittelu. Kuvasommittelu, värin ominaisuudet ja materiaalitietous. Verkon tiedon hyödyntäminen museoiden tietokannoista ja näyttelyistä. Kurssi arvioidaan numerolla tehtyjen töiden ja portfolion perusteella.

Syventävät kurssit

3. Osallisena mediassa (KU3)

Kurssin tavoitteena on oppia erittelemään ja tunnistamaan median eri sisältöjä ja niiden viestejä.

Kurssilla opetellaan tuottamaan omaa mediasisältöä, suhtautumaan kriittisesti ja ajatellen median sisältöihin. Opitaan liikkumaan median eri lajien rajapinnoilla.

Keskeiset sisällöt ovat, elokuva, valokuva, video, uutiset, mainokset, ja taidekuva. Kurssilla tuotetaan kuvia, videoita, ja valokuvia, joita julkaistaan sopivissa median kanavissa, kuten internetin palveluissa. Opiskelija analysoi median sisältöjä ja viestejä. Opiskelija antaa vertaispalautetta ja arvioi omia teoksiaan. Opiskelija kokoaa työnsä portfolioon, jonka perusteella kurssisuoritus arvoidaan numerolla.

4. Taiteen monet maailmat (KU4)

Tavoitteena on tutustua erilaisiin taitelijoihin ja tyyleihin. Kurssilla pohditaan taidetta ammattina, sen merkitystä ja edellytyksiä ihmiselle ja yhteiskunnalle. Piirretään, maalataan ja tuotetaan eri keinoin kuvia. Syvennytään siihen mistä taide kertoo ja mikä on sen yhteiskunnallinen tehtävä. Tavoitteena on ideoida omaa taidetta, etsiä keinoja tuottaa kuvia itselle sopivalla tavalla. Kurssilla piirretään, maalataan, tehdään grafiikkaa, tehdään kierrätysmateriaalista taidetta, jonka lähtökohta on omassa ilmaisussa.

Keskeiset sisällöt: idean etsiminen, merkityksellisen sisällön luominen, oman kuvamaailman kehittäminen eri tekniikoin, luonnostelu ja idointi. Nykyaikaisen taiteen sisällöt, ja epäformaalin taidekentän sisällöt. Kuva-analyysi, taitelija-ammattin analysointia vierailujen kautta ja taiteen yhteiskunnallisen merkinnän pohtimista.

Kurssi arvioidaan tehtyjen töiden ja portfolioon perusteella numerolla.

Soveltavat kurssit

5. Keramiikan peruskurssi (KU5)

Kurssin tavoite on, että opiskelija oppii plastisen muotoilun perusasiat ja kykenee hyödyntämään taitojaan omassa ilmaisussaan. Hän oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan käyttö- ja koriste-esineitä valkosavesta ja muista keraamisista massoista. Opiskelija tutustuu loppukäsittelytekniikoihin ja hallitsee niistä tavallisimmat.

Keskeisimmät sisällöt ovat: Saven muotoamisen, levytekniikan, makkaratekniikan ja dreijauksen harjoittelu. Saven poltto ja lasitus sekä engobekoristelu. Pienoisveistokset, käyttöesineet, reliefit ja materiaalikokeilut. Arviointi suoritusmerkinnällä. Ryhmäkokomaksimi 25.

6. Keramiikan jatkokurssi (KU6)

Kurssin tavoite on, että opiskelija jatkaa perehtymistään keramiikkaan ja syventää taitojaan. Kurssiin osallistuvilla on oltava suoritettuna KU 6 (keramiikan peruskurssi) tai vastaavat taidot kuvataidekoulusta.

Keskeiset sisällöt ovat: Käyttö- ja koriste-esineiden suunnittelu, toteutus, poltto ja lasitus. Arviointi suoritusmerkinnällä. Ryhmäkokomaksimi 25.

7. Maalaustyöpaja (KU7)

Kurssin tavoite on, että opiskelija tutustuu maalauksen tekniikoihin, oppii käyttämään öljy- tai

akryylivärejä. Opiskelija oppii pohjustamaan taulupohjan, tekemään luonnoksia, oppii värien sekoitusta ja erilaisia työskentelytapoja.

Keskeiset sisällöt ovat: sivellintekniikka, palettitekniikka, värin sekoittaminen ja oikean värisävyn etsiminen, sumraaminen, kuultoväritekniikka, väripinnan korjaaminen ja loppukäsittely. Arviointi suoritusmerkinnällä. Ryhmäkokomaksimi 25.

8. Muotokuvakurssi (KU8)

Kurssin tavoite on, että opiskelija hallitsee muotokuvan piirtämisen perusteet ja harjaantuu käyttämään erilaisia piirustusvälineitä: lyijykynää, grafiittikynää, hiiltä ja kiinalaista tussia ja sivellintä. Hän oppii monipuolista havainnointia ja uusia ilmaisutapoja ihmisen kuvaamisessa. Hän saa myös käsityksen siitä miten muotokuvan tekeminen vaihtelee eri aikakausina ja eri kulttuureissa.

Keskeiset sisällöt ovat: Kasvojen ja vartalon kuvaamisen peruskaavat. Muotokuvan näköisyys ja ilmeikkyys. Karikatyyri, tyylittely, abstrahointi. Oman projektin suunnittelu, luonnostelu ja toteutus itse valitulla tekniikalla. Arviointi suoritusmerkinnällä.

9. Värikurssi (KU9)

Kurssilla opetellaan havainnoimaan värin käyttäytymistä kuvataiteessa. Saatua värin tuntemusta voi hyödyntää kaikkialla, pukeutumisessa, sisustuksessa ja valokuvauksessa. Kurssilla työskennellään harjoitusten avulla, jotka pohjautuvat Josef Albersin värioppiin. Kurssin harjoitustyöt jakautuvat suoranaisiin väriharjoituksiin sekä niiden pohjalta tehtyihin kuvataiteen teoksiin, joissa hyödynnetään väristä saatua oppia. Keskeiset sisällöt: värioppi, värin fysiikka, värin käyttäytyminen. Arviointi suoritusmerkinnällä.

10. Valokuvaus (KU10)

Kurssin tavoite on tutustua valokuvauksen historiaan ja nykyaikaan, kuvaamalla digitaalisia kuvia, tuottamalla kuvia historiallin valokuvauksen tekniikoin. Valokuvauksen maailma tulee osin tutuksi. Valokuvauksen kiehtovat monenlaiset toteutusmahdollisuudet. Kurssin työt kootaan digitaaliseen muotoon portfolioiksi, jonka perusteella saadaan suoritusmerkintä. Arviointi suoritusmerkinnällä.

11. Kuvataiteen lukiodiplomi (KU11)

Kurssin tavoite on suorittaa omatoimisesti lukiodiplomi, jonka suoritusohjeet annetaan valtakunnallisesti vuosittain. Tehtävävaihtoehdot ja arvostelukriteerit ovat yhtenevät kaikissa lukioissa. Arvosteluasteikko on 1-5, jonka lisäksi tulee sanallinen arviointi. Lukiodiplomista on hyötyä pyrittäessä useimmille kuvataiteeseen liittyville aloille. Lukiodiplomi koostuu projektityöstä, portfolioista ja neljän tunnin kirjallisesta osuudesta. Opiskelijalla on oikeus suorittaa diplomi vasta, kun hänellä on neljä kuvataidekurssia suoritettuna.

Katso myös Taiteiden väliset opinnot!

Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on opettaa opiskelijalle sellaisia taitoja ja tietoja, joiden avulla hän pystyy ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään sekä hyvinvointiaan.

Opetuksessa korostetaan terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana liikunnallista elämäntapaa. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Liikunnan tavoitteita toteutetaan opettamalla kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa, ottaen monipuolisesti huomioon opiskeluympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja liikuntataitoja ja -tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin. Opetus tukee opiskelijoiden toimintakykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, sekä kannustaa terveyttä edistävän liikunnan harrastamiseen ja liikkuvan elämäntavan omaksumiseen.

Pakolliset kurssit tulee suorittaa eri lukuvuosina (Valtioneuvoston asetus lukion tuntijaosta).

1. Energiaa liikunnasta (LI1)

Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnallisten perustaitojen soveltaminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti käyttäen.

2. Aktiivinen elämäntapa (LI2)

Tavoitteena on opettaa ja kannustaa opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, hengitys- ja verenkiertoelimistöä kuormittava liikunta, lihaskuntoharjoittelu ja kehonhuolto.

Syventävät kurssit

3. Terveyttä liikkuen (LI3)

Kurssilla syvennetään erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan edistäminen sekä fyysisten ominaisuuksien seuraaminen ja kehittäminen. Kurssi sisältää mm. pallopelejä, uintia, kuntosalityöskentelyä, erilaisia ryhmäliikuntamuotoja sekä lajien valinnaisuutta. Kurssilla opettaja auttaa oman liikuntaohjelman suunnittelussa.

4. Yhdessä liikkuen (LI4)

Kurssilla syvennetään erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Kurssin lajeina ovat mm. salibandy, koripallo, lentopallo, futsal, käsipallo jne.

5. Hyvinvointia liikkuen (LI5)

Kurssilla syvennetään erityisesti psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta.

Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijan jaksamista ja auttaa ymmärtämään liikunnan merkitys opiskeluvireyden ylläpitämisessä. Kurssin lajeina mm. kehonhuolto, rentoutus, pallopelit, keilaus sekä lajien valinnaisuutta.

Soveltavat kurssit

6. Abiliikunta (LI6)

Kurssin tavoitteena on laajentaa opiskelijoiden lajivalikoimaa ja oppia välttämään ja hallitsemaan ylioppilaskirjoitusten ja yleensä suorituspainneiden luomaa stressiä liikunnan ja rentoutuksen avulla. Kurssi sisältää pojilla: golf, tennis, sulkapallo ja keilaus. Tyttöillä lisäksi ryhmäliikuntaa ja muita lajeja. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7. Wanhat tanssit (LI7)

Kurssin tavoitteena on ymmärtää tanssi- ja tapakulttuuri hyvänä seurustelu- ja liikuntamuotona ja osana kulttuuriperintöämme. Tavoitteena on yhteistoiminnan kehittäminen ja vanhojen tanssien oppiminen ja esitys juhlassa. Sisältönä on perinteisiä tansseja mm. valssi, tango, poloneesi, mignon ja lambeth walk. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

8. Talviliikuntakurssi (LI8)

Kurssi on noin 3 päivän mittainen talviliikuntakurssi laskettelukeskuksessa. Sisältöinä ovat mm. laskettelu, lautailu- ja/tai murtomaahiihto. Opiskelija vastaa itse kaikista kurssin kustannuksista. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

9. Liikunnan lukiodiplomi (LI9)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa. Liikunnan lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnan osioiden lisäksi liikunnallisen tutkielman sekä portfolion tekeminen. Liikunnan lukiodiplomi muodostuu liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävästä itsearvioinnista.

Urheiluakatemia

Forssan urheiluakatemiaan haetaan erillisellä kaavakkeella yhteishaun yhteydessä.

Urheiluakatemiaan hyväksytty urheilija allekirjoittaa urheilijasopimuksen, jossa urheilija sitoutuu huolehtimaan opinnoistaan, noudattamaan urheiluakatemian sääntöjä ja harjoittelemaan valmentajien ohjeiden mukaisesti.

Urheiluakatemiassa valmennuksesta vastaavat lajivalmentajat, ja lajeina ovat tällä hetkellä jalkapallo, joukkuevoimistelu, jääpelit (jääkiekko ja ringette), kestävyysurheilu, koripallo, lentopallo, pesäpallo, ratsastus, salibandy ja muut yksilölajit erikseen sovittaessa. Urheiluakatemian harjoittelu tukee omalta osaltaan urheilijan menestymistä kilpaurheilullisissa tavoitteissaan, liikunnan opetussuunnitelman yleistavoitteet huomioiden.

Urheiluakatemian harjoituksista on mahdollista saada 10 kurssia. Lisäksi jokainen urheiluakatemian urheilija suorittaa valmennusopin kurssin.

Valmennusoppi (LI100)

Joukkuevoimistelu (LI10 - 15, 44 - 47)

Jääpelit (LI16 - 21, 48 - 51)

Kestävyysurheilu (LI22 - 27, 52 - 55)

Koripallo (LI28 - 33, 56 - 59)

Lentopallo (LI34 - 39, 42 - 43)

Salibandy (LI60 - 69)

Jalkapallo (LI70 - 79)

Pesäpallo (LI80 - 89)

Muut lajit (uinti, ratsastus ym.), itsenäisesti suoritettavia (LI90 - 99)

Opinto-ohjaus

Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä etsimään tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiinsa. Ohjauksella edistetään opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista, tuetaan nuorta elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä. Ohjaus toteutetaan tavalla, joka vahvistaa opiskelijan aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta.

Kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä. Kurssit suoritetaan käyttäen useita eri työtapoja. Kurssit kestävät koko lukion ajan eikä niihin tarvitse erikseen ilmoittautua.

Pakolliset kurssit

1.Minä opiskelijana (OP1)

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat itsetuntemus, elämäntaitotaidot, lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu, opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen sekä oman oppimisen arviointi. Opiskelija pohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä sekä alustavasti jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä teemoja. Näitä aihealueita käsitellään henkilökohtaisessa ohjauksessa vuosittain. Kurssin suoritus edellyttää myös osallistumista ryhmänohjaustuokioihin.

2. Jatko-opinnot ja työelämä (OP2)

Kurssin rungon muodostavat henkilökohtainen ohjaus, oppikirja, ammatti-infot ja tutustumiskäynnit. Oppikirjaan pohjautuvat kirjalliset tehtävät suoritetaan itsenäisesti.

Kurssin keskeisenä tavoitteena on kehittää edelleen opiskelijan itsetuntemusta sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitoja. Opiskelijaa ohjataan perehtymään jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta keskeisiin teemoihin.

Ilmaisutaito

Soveltavat kurssit

1. Ilmaisullisten perusvalmiuksien kurssi (IT1)

Kurssilla harjoitellaan esiintymistä, kokonaisilmaisua ja vuorovaikutustaitoja erilaisten draamamenetelmien avulla. Kurssi on luonteeltaan perusvalmiuksien kurssi, joka soveltuu kaikille aiheesta kiinnostuneille. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä (S). Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

2. Oman taiteellisen ilmaisun kehittäminen (IT2)

Kurssilla vahvistetaan teatteri-ilmaisun keinoin esiintymis- ja eläytymiskykyä. Mahdollisuuksien mukaan valmistetaan lopputyönä pienimuotoinen julkinen esitys. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä (S). Kurssista voi saada suoritusmerkinnän esimerkiksi kesäteatteriproduktioon osallistumalla ja kirjoittamalla siitä oppimispäiväkirjaa. Asiasta sovitaan etukäteen vastaavan opettajan kanssa. Myös esimerkiksi Wahren-opiston kurssi voi soveltua suoritukseksi.

3. Tekstistä esitykseksi (IT3)

Kurssilla tutkitaan erityisesti draamatekstiä ja sen sovittamista näyttämölle. Perehdytään dramaturgiaan: tutkitaan tekstien rakenteita ja henkilöitä. Suunnitellaan tilankäyttöä, lavastusta ja puvustusta. Draamatekstien lisäksi aineistoina voidaan käyttää proosaa tai lyriikkaa, joiden pohjalta dramatisoidaan esitys. Kurssin lopputyönä tehdään kirjallinen dramatisointisuunnitelma ja mahdollisesti pieni esitys.

Kurssi valmistaa erityisesti lukion teatteridiplomin suorittamiseen. Sen voivat kuitenkin valita muutkin kuin diplomiin tähtäävät: kurssilla keskitytään enimmäkseen tekstien työstämiseen, ei niinkään esimerkiksi näyttelijätyöhön. Kurssi sopii siis myös yleisesti fiktiivisten tekstien kirjoittamisesta kiinnostuneille.

Suoritusajankohta: diplomin suorittamiseen tähtäävien on hyvä käydä kurssi ensimmäisenä lukuvuonna, koska diplomiesitys tehdään jo toisen lukuvuoden aikana. Muut voivat valita kurssin milloin vain.

Mikäli kurssi ei osallistujamäärän vuoksi toteudu, suoritus voidaan myös räätälöidä esimerkiksi joului- tai kevätkuuhlaohjelman suunnitteluun osallistumalla ja verkkotehtävät tekemällä.

4. Teatteritaiteen lukiodiplomi (IT4)

Opiskelija valmistaa ryhmässä tai yksin opinnäytteen, esityksen, jolla hän osoittaa teatteritaiteellista osaamistaan. Opiskelija valitsee työnsä aiheen Opetushallituksen antamista ehdotuksista ja määrittelee itse toteuttamistapansa.. Esityksen kesto ei saa ylittää 30 minuuttia. Opiskelija voi valita oman suorituksensa miltä tahansa teatteritaiteen alueelta.

Diplomiin kuuluu esityksen lisäksi itse laadittava työsuunnitelma, joka annetaan heti prosessin alussa työtä valvovalle opettajalle sekä työpäiväkirja, joka on arvioinnin osa.

Teatteritaiteen lukiodiplomisuoritus edellyttää kolmea suoritettua ilmaisutaidon (teatteritaiteen) kurssia

Lukiodiplomisuorituksessa arvioinnin kohteena ovat teatteri-ilmaisuun kuuluvat taidot, produktion toteuttamisessa tarvittavat dramaturgiset ja esteettiset taidot, kommunikaatio- ja sosiaaliset taidot sekä kyky arvioida omaa työtään.

Suorituksen arvioijina toimivat oma opettaja sekä ulkopuolinen alan ammattilainen. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

Teemaopinnot

Teemaopinnot ovat valtakunnallisia syventäviä kursseja. Kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Lounais-Hämeen historialliset kerrostumat (TO11)

Kurssin tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonalaan laajemmissa kokonaisuuksissa. Kurssin aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen. Kurssin keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

Kurssilla tutustutaan seutukunnalla vaikuttaneisiin merkkihenkilöihin, heidän toimintaansa vaikuttaneisiin ideologioihin ja heidän elämäkatsomuksiinsa. Tavoitteena on selvittää, millaisia historiallisia kerrostumia Lounais-Hämeestä löytyy, ja havainnoida, miten ne toisaalta näkyvät edelleen ja mitä toisaalta on hävinnyt.

Kurssilla hyödynnetään historiantutkimuksen menetelmiä ja ollaan yhteistyössä esimerkiksi paikallisten museoiden ja Louna-kirjastojen kanssa. Opiskelijat tekevät kurssin aikana pieniä kirjallisia tuotoksia, esimerkiksi haastatteluja ja esseitä. Oppiaineyhdistelmä: äidinkieli-uskonto/filosofia-historia.

Tähtitiede (TO21)

Tieto- ja viestintäteknologian kurssin tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.

Tähtitiede on yksi vanhimmista tieteistä. Tähtitaivas ja avaruus ovat kiinnostaneet ihmisiä aina. Vuosituhansien kuluessa, tietämyksemme kasvaessa, käsityksemme maailmankaikkeudesta ovat muuttuneet.

Tähtitieteenkurssi on tarkoitettu kaikille tähtitieteestä kiinnostuneille. Kurssilla käsitellään kaikkea tähtiin ja avaruuteen liittyvää, kuten mm. aurinkokunta, tähtiavaruus ja galaksiavaruus. Lisäksi kurssilla käsitellään gravitaatioon ja taivaankappaleiden liikkeeseen liittyvä matemaattinen osuus ja esitellään erilaisia kokeellisia tiedonhankintamenetelmiä. Kurssin aikana on myös tavoitteena järjestää vierailu johonkin observatorioon tai planetaarioon. Edellytyksenä kurssille osallistumiselle on ensimmäisen vuoden hyväksytysti suoritettut fysiikan ja matematiikan kurssit.
Oppiaineyhdistelmä: fysiikka-matematiikka-maantiede

Osaaminen arjessa

Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan kurssilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Yhteiskunnallinen toimija (TO31)

Oppilaskuntatoiminta kehittää opiskelijoiden valmiuksia toimia omien ryhmiensä edustajina ja harjaantua neuvotteluun perustuvaan yhteistoimintaan. Kurssisuoritus on sovellettavissa myös muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan, kuten nuorten ohjaamiseen ja hygieniapassin suorittamiseen.

Tutor-kurssi (TO32)

Opiskelija toimii toisena opiskeluvuotenaan ns. tutorina, joka perehdyttää uusia opiskelijoita lukion käytänteisiin ja auttaa heitä lukio-opintojen alkuun. Lisäksi tutorit osallistuvat yläasteiden lukioinfoihin ja lukion vanhempainiltoihin, rekrytoivat ja ohjaavat uusia tutoreita, suunnittelevat erilaisia teemapäiviä koulutyön piristykseksi ja osallistuvat päivänavausten pitämiseen. Tutor osallistuu yhteisiin palavereihin ja laatii kaikesta tutorointiin liittyvästä toiminnasta raportin, jonka hän palauttaa ohjaajalle lukuvuoden lopussa. Tutoreiden koulutus alkaa ensimmäisen vuosikurssin

keväänä ja itse tutorointi tapahtuu toisen vuosikurssin aikana. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä ja opiskelija saa erillisen todistuksen toiminnastaan tutorina. Kurssille voidaan ottaa 24 opiskelijaa. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

Tukiopetuskurssi (TO33)

Osallistumalla säännöllisesti oppiaineiden tukiopetukseen opiskelija voi suorittaa 0,5 kurssia teemaopintoja.

Stressinhallintakurssi (TO34)

Tukee opiskelijan jaksamista ja hyvinvointia opinnoissa. Opiskelija oppii tunnistamaan stressin aiheuttajia ja löytämään keinoja stressin hallintaan ja rentoutumiseen. Kurssi toteutetaan ryhmämuotoisena toiminnallisia menetelmiä käyttäen. Kurssi arvioidaan S-kurssimerkinnällä (0,5 kurssia).

Eväitä elämään (TO35)

Kurssilla perehdytään yllätyksellisiin elämäntilanteisiin ja niistä selviytymiseen. Tällaisia tilanteita ovat esim. perhekuvioiden muuttuminen, työsuhteen alkaminen ja päättyminen, onnettomuuteen joutuminen jne. Kurssin aihepiireistä voidaan päättää yhdessä kurssin alkaessa. Kurssi toteutetaan oppiainerajat ylittävänä yhteistyönä. Kurssin lähetymistavoissa painotetaan arjessa selviämistä. Oppiaineyhdistelmä: psykologia-filosofia-yhteiskuntaoppi.

Nach Deutschland (TO36)

Kurssi on itse maksettava opintomatka saksalaiseen kaupunkiin tai kaupunkeihin. Matkan ajankohta ja kesto sovitaan erikseen. Ennen matkaa tehdään portfolio matkakohteesta ja matkan aikana pidetään päiväkirjaa. Vaihtoehtoisesti kurssi voi sisältää yhteistyötä saksalaisen oppilaitoksen kanssa. Arvostelu suoritusmerkinnällä.

Vieraiden kulttuurien ja vieraiden kielten teemaopinnot (TO37)

Vieraiden kulttuurien ja vieraiden kielten teemaopinnot jakautuvat itsenäisesti tehtäviin, pienryhmissä ja yksin tai parin kanssa tapahtuviin opintoihin.

- Opiskelija voi itsenäisesti syventyä erilaisiin kulttuuri-ilmiöihin, maiden historiaan, maantieteeseen, kieliin, kirjallisuuteen tai vieraiden kielialueiden mediaan ja tapakulttuuriin. Opiskelija voi osoittaa opiskelutaitojaan aineenopettajien ohjauksessa. Kurssityön muoto on sovittava itsenäistä opiskelua ohjaavan opettajan kanssa. Itsenäinen suoritus on laajuudeltaan ½ - kurssia.
- Opiskelija perehtyy aineenopettajien ohjauksessa pienryhmässä eri kieliin puheharjoituksissa turistin arkitilanteisiin ennen osallistumista vaihto-ohjelmiin, tavallisiin viestintä- ja vuorovaikutuskeinoihin sekä yhteistyöhön ulkomaisten koulujen kanssa (esim E-twinning). Tämä osio on laajuudeltaan ½-kurssia.
- Opiskelija voi osoittaa kiinnostuksensa kansainvälisyyteen mm. hankkimalla europassin, tekemällä eurooppalaisen CV:n, osallistumalla vaihto-ohjelmiin, majoittamalla vaihto-ohjelmien vieraita tai kertomalla kansainvälisestä vaihdosta nuoremmille opiskelijoille. Lisäksi kansainvälisyysteemaa voi harrastaa mm. järjestämällä tietokilpailuja, esityksillä

kielivalintatilaisuuksissa, päivänavauksilla, luovan kirjoittamisen teksteillä ja kuvilla koulun lehteen/ kotisivulle tai toimimalla vaihto-oppilaiden tukena. Opiskelija voi myös osallistua kv. teemaviikon järjestelyihin: Tämän osion teemaopinnot on pisteytetty niin, että eri osatoiminnoin opiskelija saa laajuudeltaan ½- kurssisuorituksen. Oppiaine yhdistelmä: kielet ja reaaliaineet.

Yhteistoiminnallinen toteuttaminen (TO38)

Kurssin tavoitteena on luoda hyvät ja toimivat lavasteet vanhojenpäivä tansseihin/keväthuhliin. Kurssille voivat osallistua oppilaskunnan toiminnan kautta valituksi tulleet henkilöt. Lavasteet valmistetaan kuvataideopettajan johdolla. Kokonaisen kurssimerkinnän voi saada osallistumalla molempien juhlien valmistamiseen.

Liikennekasvatuskurssi (TO39)

Liikennekasvatuskurssin tavoitteiden saavuttaminen osoitetaan tuomalla ajokortti lukion kansliaan.

Taiteiden väliset kurssit

Taiteiden väliset kurssit ovat valtakunnallisia soveltavia kursseja.

TA11 (Taidetta kaikilla aisteilla), Soiva taidenäyttely

Kurssi tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää musiikillista ja muuta taiteellista luovaa ajatteluaan ja ilmaisutaitojaan taiteidenvälisessä työskentelyssä ja yhteistyössä muiden kanssa. Tavoitteena on, että kurssin aikana opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ryhmässä tai itsenäisesti taiteelliseen ilmaisuun liittyvän kokonaisuuden. Kokonaisuuden suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelija soveltaa ja yhdistää aiemmin hankkimaansa kulttuurista, musiikillista ja muuta taiteellista osaamista. Oppimisprosessin aikana opiskelija arvioi työskentelyään ja oppii toimimaan kokonaisuuden kannalta mielekkäällä tavalla. Kokonaisuuden toteutuksessa voi käyttää myös kehittyvän teknologian tarjoamia taiteellisen ilmaisun keinoja. Kurssi arvostellaan suorituserkinnällä.

Tavoitteena on oppia tuntemaan ja arvioimaan ajankohtaisia ilmiöitä sekä taiteiden ja kulttuurien suhdetta omassa elämässä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Kurssilla yhdistellään musiikille ja kuvataiteelle ominaisia ilmaisun keinoja. Kootaan soiva taidenäyttely kuvataiteen töiden ympärille joko itse sävellettyä materiaalia tai valmiita kappaleita käyttäen. Vuorovaikutteisesti myös kuvataiteen opiskelijat voivat työskennellä kuulemansa musiikin herättämien tunteiden ja ajatusten pohjalta. Kurssin päätteeksi toteutettavassa soivassa taidenäyttelyssä voidaan käyttää elävää tai tallennettua musiikkia sekä ääni- ja valotehosteita. Näyttely voidaan koota kokonaan digitaaliseen ympäristöön tai viedä soveltuvaan tilaan esille.

Keskeiset sisällöt ovat, visuaalisen sisällön ja musiikin yhdistäminen, kummankin taiteen lajin ominaisuuksien tutkiminen tuottamalla kuvia ja musiikkia. Uudenlaisen rajat ylittävän tuotoksen luominen.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TA21 Nykyaiteen keinoin, muuttaako taide maailmaa?

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin nykyaiteelle ominaisin keinoin. Opiskelijat tutkivat kulttuurisia ilmiöitä eri taiteenalojen ilmaisun keinoja käyttämällä ja soveltamalla. Kurssilla hyödynnetään visuaalisuuden rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja. Opiskelijat syventyvät erilaisiin käsityksiin taiteen tehtävästä. Kurssilla tarkastellaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Taidetta käytetään osallistumisen ja vaikuttamisen muotona. Tutkittavat ilmiöt sekä käytettävät välineet, teknologiat ja ilmaisun keinot valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kurssilla toteutetaan monitaiteellisia teoksia, produktioita ja esityksiä erilaisiin ympäristöihin.

Kuvataiteen ja äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineiden sisältöjä yhdistävällä kurssilla tutkitaan taiteen keinoin ajankohtaisia ilmiöitä sekä selvitetään, onko taiteella työkaluja muuttaa maailmaa. Työskentely kurssilla on projektiluontoista ja tapahtuu ryhmissä. Kurssin mahdolliset työtavat voivat olla mille tahansa taiteen lajille ominaisia (esim. sanataide, esittävä taide tai visuaalinen ilmaisu). Ryhmän tuotos voi siten olla vaikkapa runosarja, performanssi, valokuvasarja tai video. Kurssilla tehdyistä teoksista kootaan yksi kokonaisuus, joka julkistetaan.

Keskeiset sisällöt ovat: luova kirjoittaminen, kuvataiteen ja nykyaiteen ilmiöt.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä ja arvioinnin osaperusteena on opiskelijan/ryhmän laatima portfolio.

TA31 (Taidetta kaikilla aisteilla) Italian/Espanjan kieli ja kulttuuri

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan ja arvioimaan eri taiteenalojen ajankohtaisia toimintatapoja ja ilmiöitä. Kurssilla tarkastellaan taiteiden ja kulttuurien suhdetta sekä taiteen merkityksiä omassa elämässä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Opiskelijoille merkityksellisiä teemoja ja aihepiirejä tutkitaan eri taiteenalojen keinoin ja niitä yhdistellen. Kurssi toteutetaan vähintään kahden taiteenalan välisenä kokonaisuutena. Kurssin keskeisiä sisältöjä voidaan valita myös aihekokonaisuuksista

Kurssilla tutustutaan käytännössä vieraisiin kulttuureihin matkustamalla Espanjaan. Opiskelijat ottavat vastaan vieraan ja majoittuvat itse vastavuoroisesti toisen maan opiskelijan perheeseen. Matkalla tutustutaan kohdemaan kulttuuriin ja taiteeseen. Opiskelijat esittelevät oman paikkakunnan kulttuurikohteita. Opiskelijat tekevät koosteen päiväkirjaan, joissa on itse valittu painopiste ja näkökulma (esim. kuvataiteet, rakennukset, kieli ja kanssakäymisen kulttuuri jne.)

Keskeiset sisällöt: kulttuurien monilukutaito, vieraat kulttuurit ja niiden taide.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kuvat: Arttu Lukander

Nimi: _____

Ryhmä: _____

Taitto: Lassi Mastomäki